

Адыгэ макь

Голос
адыга

Адыгэ Республикэм и Правительствэ игъэзет

Адыгэ Республикэм машло зыкы-
щимыштэным фэшI шлэгъэн фаехэм
зыщатэгущыIэгъэхэ зэхэсыгъоу мы
мафэхэм шылагъэм тхьамэтагъор
щызэрхыагъ АР-м и Лышхъу
Тхьаклушынэ Аслъан.

Республикэм машло кыщымыхъуным фэшI

Видеоконференция шыклэм
тетэу клогъэ лфхъабзэм хэ-
лэжыагъэх республикэм имуни-
ципальнэ образованиехэм япа-
щэхэр. Джащ фэдэу ащ кы-
рагъэблэгъагъэх АР-м и Пре-
мьер-министрэу Къумпыл Мурат,
федеральнэ инспектор шхьа-
лэу Лылуужу Адам, АР-м ипро-
курор шхьалэу Василий По-
словскэр, федеральнэ струк-
турэхэм ыкIи шьолъыр ведом-
ствэхэм япашэхэр, Адыгеим
машло кыщымыхъунымкIэ пшэ-
дэклъыж зыхыхэрэр, нэмыкI-
хэри.

Прокурор шхьалэм кызэри-
луагъэмкIэ, мы илээсым мээ-
хэм машло закышиштагъэу
агъэунэфыгъэл, ау уц гугъэ-
хэм машло кыкIэнагъэу ху-
гъэ-шлэгъэ 1351-рэ кыхагъэ-
щыгъ. БлэкIыгъэ илээсым мыщ
фэдэ иуахтэ егъэпшагъэмэ,
ар процент 25-кIэ нахыб. Про-
курорым кызэрэхигъэщыгъэм-
кIэ, пчъагъэхэм зэрэхъуагъэр
нахыбэрэмкIэ ом изытетэп зэ-
пхыгъэр, цыфхэм язекIуакIэ
зэрэмытэрэзым, мэшлогъэкло-
сэным ишапхъэхэр зэрамыгъэ-
цакIэхэрэм кьахэкIыгъ. Джащ
фэдэу АР-м ошIэ-дэмышIэ лфх-
эмкIэ и Министерствэ икыулы-
кыушIэхэм ащыщхэм япшэ-
рылхэр зерифэшъуашэу зэ-
рамыгъэцакIэрэм прокурорым
ыналэ тыридагъ. УплэкIунхэм
кыызэрагъэлэгъуагъэмкIэ, ма-
шлом кызыдихыгъэ зэрапыр
нахь макIэу кьагъэлэгъуагъэу,

ар зыпкь кыкIыгъэхэм икыу
фэдизэу пшээдэклъыж арамы-
гъэхыгъэу кыхагъэщыгъ.
АР-м и Лышхъу кызэри-
луагъэмкIэ, Адыгеим ошIэ-дэ-
мышIэ лфхэмкIэ и Министер-
ствэ республикэ ыкIи мунци-
пальнэ хэбзэ кыулыкыуэхэм лф
зэрадишIэрэм, зэпхыныгъэу
ялэм уигъэрэзэнэу цытэп. Ащ
кыхэкIыкIэ, ищынэгъуагъэклэ
я 5-рэ классым нэсэу машлом
зыкыIэтэуи кыхэкIыгъ.

— *ЧыпIэшхо зымыубыты-
рэ Адыгеим мы лъэныкъомкIэ
зыпкыитыныгъэ илээу шыгъэ-
ныр кьинэп. Анахь шхьалэр
гумэкIыгъом идэгъэзыжын
уишъыпкыэу упылыныр ары.
Республикэм щыпсэухэрэм
ящылэныгъэрэ япсауныгъэрэ
кьэухъумэгъэныр ары непэ
тызтегушылэрэр. Арышъ, мы
лофыгъом сыдигъуи тыналэ те-
тын фæе. Зипшэрылхэр тэ-
рээу зымыгъэцэкIэрэ кыулы-
кыушIэхэм дисциплинарнэ пшэ-
дэклъыж ахьын фæе, — кы-
луагъ Тхьаклушынэ Аслъан.*

Республикэм машло кыщы-
мыхъуным пæе лфэу ашIэрэм
кытегушылэгъ Урысые Феде-
рацием ошIэ-дэмышIэ лфхэм-
кIэ и Министерствэ Адыгэ
РеспубликэмкIэ и Гъэорышлэлэ
ипашэ иапэрэ гуадзэу Алек-
сей Азарянскэр. Мы лъэны-
къомкIэ мэкъумэщ хызмэт-
шлэлэхэм япашэхэм лф зэра-
дашIэрэм кыщыцуцгъ АР-м
мэкъу-мэщымкIэ иминистрэ

ипшээрылхэр зыгъэцэкIэрэ
Хъапэклэ Аслъан. Мээхэм кьа-
щыхъурэ машлор псынклэу гъэ-
кIосэгъэным фэгъэхыгъэ план
зэрэзэхэгъэуцуагъэр ыкIи зэ-
раштагъэр кылуагъ АР-м мээ-
хэмкIэ и Гъэорышлэлэ ипашэу
Былымыхъэ Рэщыдэ. лфхъа-
бзэм кыдыхэлъытагъэу мунци-
пальнэ образованиехэм япа-
щэхэм лфхэм язытет зыфэ-
дэр кьалотагъ. Машлоу кьэхурэ
пэпч кызхэкIыгъэр гъэунэфы-
гъэн, ащ лъапсэ фэхъугъэр
дэгъэзыжыгъэн зэрэфаер кы-
луагъ АР-м и Премьер-минист-
рэу Къумпыл Мурат.

АР-м и Лышхъу зэфэхы-
сыжхэр кышыхъэзэ непэ зы-
тегушылэгъэх лфыгъор кызэ-
рыклоу зэрэщымытыр кыхи-
гъэщыгъ, пшэрылхэр гъэцэкIа-
гъэ зэрэхъухэрэм республикэм
ипашэхэр пытагъэ хэлъэу зэрэ-
лпылпъэщтхэр кылуагъ. Машлор
кьэмыхъунымкIэ пшээдэклъыж
зыхырэ пстэуи ялофшIэн нахь
тэрээу зэхашэным, мы гумэ-
кIыгъом епхыгъэу цыфхэм адэ-
гушылэгъэным, ахэм шапхъэхэр
агъэцэкIэнхэм фэцэгъэнхэм
мэхъанэшхо ялэу АР-м и Лы-
шхъу кыгъээнэфагъ. Джащ фэ-
дэу мэшлогъэклосэ частхэм
ятехническэ зытет нахышлу
шыгъэныр пшээрылхэр шхьалэ-
хэм ащыщэу зэхэсыгъом кы-
щалуагъ.

ПИАТЫКЪО Анет.

Сурэтыр А. Гусевым тыри-
хыгъ.

Сомэ миллиард 33-рэ ауасэ...

АР-м экономикэ хэхъоныгъэмкIэ ыкIи сатыумкIэ
и Министерствэ кызэритыгъэмкIэ, шхалэу,
щапIэу, цыфхэм яфэло-фашIэхэр зыщагъэцакIэу
пстэумкIи республикэм объект мин 15 фэдиз ит.

2015-рэ илээсым иапэрэ мээ-
зыхым ахэм сомэ миллиард
33-рэ аосэ товар луагъэкIыгъ
е фэло-фашIэ агъэцэкIагъ. Ар
блэкIыгъэ илээсым ащ фэдэ
иуахтэ кьэгъэлэгъонэу шыла-
гъэхэм анахь макI. Санкции-
хэм апкь кыкIыкIэ лэкIыб кьэ-
ралхэм ягъомылапхъэхэр кы-
зэпырашынхэу фытыныгъэ зэ-
рэщымылэгъым ыкIи долла-
рым ыуасэ зэрэдэклоягъэм
апкь ар кыкIэу специалист-
хэм алытэ.

Бэдзэршылпэм хэхъоныгъэу
ышыхэрэр кьемылхынхэм ыкIи
уасэхэр зыпкь итынхэм рес-
публикэм ипашэхэр ыуж итых.
Гушылэм пæе, ащ ишыхат лф-
тхьабзэу «Народный хлеб» зы-
филорэр. Ащ предприятие 15
хэлажэ ыкIи илээсир кы-
зыхагъэм кыщыублагъэу хьа-
лыгъу мин 433-рэ луагъэкIыгъ.
Хабзэ хъугъэу республикэм
кыщыдагъэклэу гъомылапхъэ-
хэр зыщашэрэ ермэлыкхэр
шэмбэт-тхьаумафэхэм Мые-
кьуапи районхэми ащызэха-
щэх. Ахэм яшлуагъэкIэ, про-
дукцием ыуасэ хэмыгъэхуа-

гъэу цыфхэм алэкIэхъэ. Ащ
фэдэу ермэлыкь 261-рэ рес-
публикэм щызэхашэгъах. Мы-
стационарнэхэу алытэхэрэм
афэдэу пстэумкIи щэлэ чыплэ
957-рэ муниципальнэ образо-
ваниехэм ялэ хъугъэ, псэуплэ-
хэр кыкIухъэзэ продукциер
зыщылуагъэклэу автотучан
80-мэ лф ашIэ.

Республикэм кыщыдагъэ-
клэу продукциер щэлэ гуп-
чэшхохэм ащылуагъэкIыгъэнми
экономикэ хэхъоныгъэмкIэ ыкIи
сатыумкIэ и Министерствэ лъэ-
шэу дэлажэ. Щэлэ сетеу
«Магнит» зыфилорэм непэ пред-
приятие 27-мэ лф адешIэ,
хызмэтшлэлэи 10-мэ япродук-
ция «Ашаным» шылуагъэкIы,
«МЭПРО» зыцIэм предприя-
тии 6 зэпхыныгъэ зыдыри-
лэр, «ЮгЦентральПродым»
итучанхэм хызмэтшлэлэ 22-
мэ япродукция ащылуагъэкIы.
Мары джыри «Пятерочка»
зыфаусыгъэ тучан зэхэтхэм
ящапIэхэр Мыекьуапи, Кош-
хъэблэ, Джэдэжэ ыкIи Мые-
кьопэ районхэми кьащызэлуа-
хыгъэх.

Унагъом и Мафэ хагъэунэфыкIыщт

АР-м и Лышхъу иунашъоу 2008-рэ илээсым мээ-
заем и 14-м кыдэкIыгъэм диштэу илээс къэс
Юныгъом иятIонэрэ тхьаумафэ унагъом и Мафэ
хагъэунэфыкIы.

Унагъом институт гъэпытэ-
гъэным, ащ обществэм мэхъа-
нэу щырилэм зыкыгъэлэты-
гъэным ар афэлорышIэ.

Унагъом имэхъанэ зыкы-
гъэлэтыгъэным, зэхъхэгъусэ-
хэм зэгурылэныгъэ азыфагу
илээу зэдэпсэунхэм, зэрифэ-
шъуашэу ясабийхэр зэдапун-

хэм фэзыплурэ мэфэкл лф-
тхьабзэр Юныгъом и 11-м сы-
хъатыр 12-м Адыгэ республи-
кэ филармонием щызэхашэщт.
Ащ клэцакло фэхъугъэр граж-
дан зэфыщытыкIэхэр зыща-
тхырэ Гъэорышлэлэу АР-м цы-
лэр (ЗАГС-р) ары.

лфхъабзэм кыдыхэлъы-
тагъэу муниципалитетхэм кьа-
рыкIыгъэ ныбжьыкIэхэу зэ-
шъхъэгъусэ хъунэу фаехэр мы
мафэм зэгуатхэщтых. Респу-
бликэм щыпсэурэ унагъохэм
джыри мэфэкл шыклэм тетэу
унэгъо ныбжьыкIи 9 кьахэ-
хъощт. Джащ фэдэу сабийхэр
зыплунэу зыштэгъэ унагъохэу
зэгурылэныгъэ азыфагу илээу
псэухэрэри агъэшлэщтых.

ПЕНСИЕХЭМКІЭ ФОНДЫМ КЪЕТЫ

Бэгъашлэхэм афэгүшлөшт

Урысые Федерацием и Президентэу В.В. Путиныр яюбилейкІэ къазышафэгүшлорэ тхыгъэхэр Урысые Федерацием ПенсиехэмкІэ ифонд и Къутамэу Адыгэ Республикэм шыІэм ипенсционер нэбгырэ 27-мэ мы мазэм къалэкІэхъаштых.

Ахэм аныбжь ильэс 90-м къехъугъ, Хэгъэгу зеошхом иветераных.

Хэбзэшлү зэрэхъугъэу, ныбжь хэклотагъэ зилэ юби-

лярхэм ильэс къэс къэралыгъом ипашэ афэгүшлө. Урысые Федерацием ПенсиехэмкІэ ифонд и Къутамэу АР-м шыІэм УФ-м и Президент и

Администрацияе мазэ къэс Іэклигъэхъэрэ къэбарыр ары Іэубытыплэу ашлырэр.

Урысые Федерацием ПенсиехэмкІэ ифонд и Къутамэу АР-м шыІэм ильэси 100 къэзыгъэшагъэхэм ыкІи нахыбэ зыныбжьхэм зышафэгүшлорэ системэ тедзэ иІ. Мы мазэм ильэси 100 ыкІи ильэси 103-рэ зыныбжь бзылфыгъитлүмэ ямэфэкІхэр хагъэунэфыкІыштых. Зыр къалэу Мыекъуапэ щэпсэу, адрэр Кошхъэблэ районым ит селоу Натырбые шыц.

Игъом аратых

Урысые Федерацием ПенсиехэмкІэ ифонд и Къутамэу Адыгэ Республикэм шыІэм шышхъэІу мазэм тельтыгъэ пенсиехэмрэ социальнэ тынхэмрэ зытефэхэрэм игъом аритыгъэх.

Адыгеим ирайонхэм ащыц горэми мы лъэныкъомкІэ гүмэкІыгъо шылагъэп. Пенсиехэм-

кІэ фондым къытырэ пенсиехэр ыкІи нэмыкІ тынхэр республикэм шыпсэурэ нэбгырэ

мини 124-м ехъумэ къалэкІэхъэ. Адыгеим шыпсэухэрэм япроцент 27,6-рэ ар мэхъу. БлэкІыгъэ мазэм пенсионерхэм ясчет зэкІэмкІи сомэ миллиардрэ миллион 476,6-рэ афырагъэхъагъ.

УФ-м ПенсиехэмкІэ ифонд и Къутамэу АР-м шыІэм ипресс-къулыкъу

Мы ильэсыкІэ еджэгъум я 5-рэ классхэм ащеджэнхэу къэкІуагъэхэм гъэсэныгъэмкІэ шэпхъакІэхэм атетэу Іоф адашлөшт. Ащ фэгъэхъыгъэу унашъо ышлыгъ УФ-м гъэсэныгъэмрэ шлэныгъэмрэкІэ и Министертвэ.

Гъэсэныгъэм фэгъэхъыгъэ зэхъокІыныгъэхэр

Я 5-рэ классхэм шэпхъакІэхэр къажэх

ГъэсэныгъэмкІэ шэпхъакІэхэм яхыплэгъэ унашъор ильэс 11 хъугъэ къыздагъэкІыгъэр. Ащ а 1-рэ классым къышегъэжъагъэу я 11-м нэс яегъеджэн зэригъафэщтыгъ. Джи ильэс заулыкІэ узэкІлэбэжымэ, а хэбзэгъэуцугъэр Іахыщэу агощыгъ — ублэплэ, гурыт ыкІи апшъэрэ классхэм апае шхъафэу ашлыгъ.

Сыда я 5-рэ классхэмкІэ а шапхъэхэм кІэу къыдалытэрэр?

АпэрэмкІэ, шлөкІ имыІэу зэрагъэшлэн фэе предметхэм ятІонэрэ ІэкІыб къэралыгъуабзэр къахъэо. Ар я 9-рэ классым нэс ялөшт.

ЯтІонэрэмкІэ, зэкІэ еджаключэм предметыкІэу «Основы духовной нравственной культуры народов России» зыфилорэр зэрагъэшлэнэу къыхъэхъэ.

ШэпхъакІэхэм къызэрэдалытэрэмкІэ, джи кІэлэегъаджэхэм ыпкІэ хэмылэу еджэн ужим я 5-рэ классхэм арысхэм Іоф адашлөшт, экскурсиехэр, нэмыкІ Іофтхъабзэхэр афызэхашщтых. КІэлэеджакІом сэнэхъатэу къыхихышщтымкІи я 5-рэ классым къышегъэжъагъэу еджаплэм ыналэ тетышц. ШэпхъакІэхэм къызэрэдалытэрэмкІэ, еджаплэ пэпч кІэлэеджакІом сэнэхъатым икЪыхъынкІэ Іофтхъабзэхэр зэрихъанхэ фае. Гушы-

Іэм пае, кІэлэеджакІохэр Іофшлэплэхэм ащэнхэ, ащ зэрышылэжъэхэрэ сэнэхъатхэм нэлуасэ афашынхэ фаеу шэпхъакІэхэм къало.

Росстатим къызэритыремкІэ, ильэси 9 зыныбжьэу Урысыем сабый миллион 16,5-рэ щэпсэу. Ахэр зэкІэри тапэкІэ шэпхъакІэхэм къахиубытэщтых.

ГТО-р атышц

2016-рэ ильэсым къышегъэжъагъэу кІэлэеджакІохэм джи ГТО-м ишапхъэхэр еджаплэм щатыштых. Джырэблагъэ Ростов щыкІогъэ студенческэ форумым УФ-м гъэсэныгъэмрэ шлэныгъэмрэкІэ иминистрэу Дмитрий Ливановым ар къышчылауагъ.

Министрэм къызэрэхигъэщыгъэмкІэ, ГТО-м кІэлэеджакІо пэпч амал къыритышцт физическэ культурэм ыльэныкъокІэ зиушэтынэу, ипсауныгъэ ыгъэпытэнэу. Арэу щытми, экспертхэм зэралытэрэмкІэ, кІэлэеджакІохэм ащышхэм а шапхъэхэр атынхэ альэкІышцт, ахэм медицинэ учреждением справкэхэр къаритынхэ фае.

ГТО-м ишапхъэхэр лъэныкъо 11-у зетеуыгъэх. Ахэм ильэси 6-м къышегъэжъагъэу 70-м нэс зыныбжьхэр ахэлэжъэнхэ альэкІышцт. Шапхъэхэр зыфэуключыхэрэм ГТО-м ибгъэхалхъэ къаратышцт.

ШлөкІ имыІэу атын фэе предметхэм къахъэхьощт

2022-рэ ильэсым къышегъэжъагъэу зэтыгъоу атырэ къэралыгъо ушэтынхэм ІэкІыб къэралыгъуабзэр шлөкІ имыІэу атын фаехэм къахъэхьощт. Ащ елытыгъэу, ІэкІыб къэралыгъуабзэхэмкІэ еджаплэхэм япрограммэхэм зэхъокІыныгъэхэр афэхуштых. УФ-м гъэсэныгъэмрэ шлэныгъэмрэкІэ иминистрэ къызэрипорэмкІэ, кІэлэегъэджэ советствэр филологие гъэсэныгъэр нахышлү шыгъэным иамалхэм яусэ, ащкІэ еключлэхэр къыхахых.

Стипендиехэм

къахъэхьощт

Мы ильэсым Урысыем истудентхэм ястипендиехэм къахъэхьонэу шыт. Инфляцием къыхэкІэу стипендием лыпллэгъэн, хэхъоныгъэ фэшлыгъэн фаеу УФ-м гъэсэныгъэмрэ шлэныгъэмрэкІэ и Министерствэ елытэ. Ахъщэм ыуасэ къызэрэщыкІэрэм елытыгъэу, ащ ыпэ итэу стипендиехэм къахъэхьогъэн фае. Депутатхэм игъоу альытэмэ, 2016-рэ ильэсым икЪыхъагъум е ыгузэгум нахъ мыкІасэу стипендиехэм къахъэхьощт. ИкІыгъэ ильэсым стипендиехэм процент 20 къахъэхьонэу министрствэм тхылъхэр ыгъэхъазырыгъагъэх, ау УФ-м и Правительствэ бюджетым изытет елытыгъэу, ахэм къахигъэхьон ымылэкІынэу ылытагъ.

Зыгъэхъазырыгъэр СИХЪУ Гошнагу.

Сурэтыр Іэшынэ Аслъан тырихыгъ.

ПСАУНЫГЪ

Пасэу гъэунэфыгъэмэ...

Сыд фэдэрэ узи нахъ пасэу къыхэгъэщыгъэ хъумэ, еІэзэгъэныр, цыфым ипсауныгъэ зтегъэуцожыгъэныр зэрэнахэ Іэшлэхым рыгъуазэхъэ, Адыгэ республикэ клиническэ диспансерым пэшлорыгъэшп Іофтхъабзэу «Онкстраж» зыфилорэр зэхещэ. Ащ цІэу фашлыгъэми нафэ къешлы пшъэрылэу яІэр.

Диспансерым иврач-онкологхэр зыхэт мобилнэ бригадэм график гъэнафагъэм тетэу республикэм ит псэуплэхэр къаключэх, цыфэу къяуалэхэрэм уплэкІлун зэфэшхъафхэр афашлых. «Онкстражыр» бэмышлэу шылагъ Джэдждэ районым ит псэуплэу Келермесскэм.

Адыгэ Республикэм псауныгъэр къэухъумэгъэнымкІэ и Министертвэ ипресс-къулыкъу къызэритыремкІэ, мы станицэм шыпсэухэрэм ащыщэу нэбгырэ 80-мэ япсауныгъэ изытет диспансерым специалистхэм (бзылфыгъэ 62-мэ ыкІи хульфыгъэ 18-мэ) ауплэкІлугъ.

Маммографиер нэбгырэ 18-мэ афашлыгъ, УЗИ-аппаратымкІэ нэбгырэ 26-мэ япллыгъэх. Ахэм къызэрагъэлъэгъуагъэмкІэ, адэбз уз (онкологие) ауплэкІлугъэхэм ащыц горэми иІэп, а узым инэшанэхэри зыми къыхагъэщыгъэп.

Мобилнэ бригадэм зипсауныгъэ ыуплэкІлугъэхэм ащыщэу 52-мэ уз зэфэшхъафхэр яІэу, нэбгыритлүм Іэзэн Іофтхъабзэхэр адызэрэхъанхэ фаеу врачхэм агъэунафыгъ, нэбгырипллым япсауныгъэ изытет лыпллэщтых. Мыхэр зэкІэ диспансер учетым хагъэуцагъэх.

(Тикорр.).

Тхъамафэм ихъугъэ-шлагъэхэр

Адыгэ Республикэм хэгъэгу кІоцІ ІофхэмкІэ и Министертвэ къызэритыремкІэ, шышхъэІум и 31-м къышегъэжъагъэу Юныгъом и 6-м нэс республикэм бзэдждэшлэгъэ 72-рэ щызэрэхъагъ.

Ахэр: цыфым ыпкъынэ-лынэ шъобж хылыгъэхэр тырашагъэхэу 1, гъэпцлагъэ зыхэлэ бзэдждэшлэгъэ 8, тыгъуагъэхэу 23-рэ, машинэр рафыжъагъэу 6, нэмыкІхэри. Экономикэм ыльэныкъокІэ хэбзэгъэуцугъэр гъогъуи 4-рэ аукуагъэу хэбзэухъумкІо къулыкъухэм къыхагъэщыгъ. Бзэдждэшлагъэ зезыхъэгъэ нэбгырэ 54-рэ агъэунафыгъ, зэхафын альэкІыгъэр процент 75-м кІэхъэ.

БлэкІыгъэ тхъамафэм Адыгеим игъогухэм хъугъэ-шлэгъэ 3 къатехуагъагъ. Ахэм зы нэбгырэ ахэклодагъ, нэбгыри 2-мэ шъобжхэр атешагъэхэу хъугъэ. Ешъуагъэу рулым кІэрысхэу водитель 60 къаубытыгъ, гъогурькІоным ишапхъэхэр гъогъу 3382-рэ аукуагъэу къыхагъэщыгъ.

Мы мафэхэм тикъэлэ шхъалэ щыпсэурэ ильэс 35-рэ зыныбжь хульфыгъэм УФ-м хэгъэгу кІоцІ ІофхэмкІэ и Министерствэ иотделэу Мыекъуапэ шыІэм зыкыфигъэзагъ ыкІи ащ зэретыгъуагъэхэм фэгъэхъыгъэ къэбар полицейскэхэм алэкІыгъэхъагъ. Бзэдждэшлагъэр къызщыхъугъэ чыплэм следственнэ-оперативнэ купыр псынклэу нэсыгъ.

Унэмрэ ащ къыпышщыл чыплэхэмрэ хэбзэухъумаключэм къаппыхъагъэх ыкІи зэрагъэунафыгъэмкІэ, бгысымым зэлухыгъэу къыгъэнэгъэ шхъаныгъупчэмкІэ бзэдждашлэхэр псэуплэм ихъагъэх, ащ илыгъэ акустическэ колонкэмрэ флеш-картэмрэ ратыгъукІыгъэх. Полицейскэхэм нэужым зэхащэгъэ оперативнэ уплэкІлунхэм кинологымрэ лыхъуным фытегъэпсыхъэгъэ хъэ гъэсагъэмрэ къыхагъэлэжъагъэх. Бзэдждашлэхэм къагъэнэгъэ лъэужыр хъэм псынклэу къуубытыгъ ыкІи гъунэгъу урамым тет унитлүмэ яключлагъ. КъызэрэнэфагъэмкІэ, бзэдждэшлагъэр зезыхъагъэхэр

зыныбжь имыкыгъэ ильэси 10 — 11 зыныбжь кІэлэцыкІлүх, ахэм ягъусагъ ильэс 12 зыныбжь пшъэшъэжъыери. Атыгъугъэр ахэм къалахыжыгъ, зэхэфынхэр маключ.

Красногвардейскэ районым шыпсэурэ ильэс 91-рэ зыныбжь бзылфыгъэм ыльэныкъокІэ зэрэхъэгъэ гъэпцлагъэ зыхэлэ бзэдждэшлагъэм епхыгъэу полицейскэхэм уплэкІлунхэр рагъэключых. Пенсионеркэм ыныбжь зэрэхэклотагъэр ыкІи ар унэм къызэримыкІырэр бзэдждашлэхэм къызфагъэфедагъ. Нюом илахыплхэр ары хэбзэухъумаключэм закыфизыгъэзагъэхэр.

Оперативникхэм зэрагъэунафыгъэмкІэ, унагъом шагъэфедэрэ пкъыгъо зэфэшхъафхэр зыщэрэ ныбжыкІэ заулэ мы мафэм псэуплэм дэтыгъэх. Ахэр зэкІэ Краснодар крайм шыщых. Нюор агъэдели, сомэ мин 6 фэдиз зытефэгъэ пкъыгъохэу ащ имыщыкІагъэхэр ращагъэх, нэужым загъэбылжыгъыгъ. Сыхъат заулэм кыкІоцІ бзэдждашлэхэр зыщыпсэухэрэр агъэунафыгъ. Ахэм ащыщэу зы нэбгырэр къаубытыгъ.

Джырэблагъэ Оренбургскэ хэкум ихэбзэухъумаключэм УФ-м хэгъэгу кІоцІ ІофхэмкІэ и Министерствэ и Мыекъопэ къэлэ отдел зыкыфагъэзагъ. Ахэм къэбарэу алэкІэллымкІэ, хыкумым унашъоу ышлыгъэр зымыгъэцакІэу, федеральнэ розыскым шыІэ хульфыгъэм тикъэлэ шхъалэ зыщигъэбылтын ыльэкІышцэу ары. Уголовнэ розыскым икЪулыкъушлэхэм оперативнэ ыкІи техническэ Іофтхъабзэхэр зэхашагъэх, къэбарэу къалэкІэхъагъэр зэрэшпыкъэр ащ къыгъэнэфагъ. Ильэс 26-рэ зыныбжь хульфыгъэр къаубытыгъ, ащ лыхышщыгъэхэм макъэ арагъэлугъ.

АР-м хэгъэгу кІоцІ ІофхэмкІэ и Министерствэ ипресс-къулыкъу.

Клэлэцлыкхэм яцынэгъончъагъэ фэгъэхьыгъагъ

Гъогум щызеклорэ клэлэцлыкхэм яцынэгъончъагъэ къэухъумэгъэным фэгъэхьыгъэ зэхэсыгъо мы мафэхэм Общественнэ движениеу «Народный фронт» зыфилорэм и Адыгэ шьолъыр къутамэ цылагъ.

Къэралыгъо автоинспекцием икьулыкхушлэхэр, «Народнэ фронт» и активистхэр, республикэ ыкIи муниципальнэ хэбзэ къулыкхум, гъэсэныгъэ гъэлорышлэлэхэм ялыкIохэр ыкIи АР-м сабийхэм яфитынгъэхэр къэухъумэгъэнхэмкIэ

уполномоченнэр, нэмыкIхэри ащ къекIоллагъэх.

Къэралыгъо автоинспекцием икьулыкхушлэхэр ягъусэхэу илъэсыкIэ еджэгъум ехуэплэу Iофтхьабзэу зэхачагъэхэм пэублэм къащытегушылагъ Общественнэ движениеу «Народный

фронт» зыфилорэм и Адыгэ шьолъыр къутамэ итхьамэтэгъоу Шыщэ Люсинэ. Мыекьуапэ дэт гурыт еджаплэхэм ащыщхэр къакIухьагъэх, шапхьэхэм адиштэу гъэсэныгъэм иучреждениехэм якIоллэрэ гъогухэр гъэпсыгъэхэмэ, нэфгъуазэхэр, тамыгъэ зэфэшхьафхэр зэрифэшъуашэу цытхэмэ ауэплэкIугъэх.

— Шапхьэхэм адимыштэрэ лъэныкъохэр къыхэдгъэщыгъэх. Ахэр агъэцкIэжыныхэм пэе къэлэ администрацием тхылъ фэдгъэхьыгъ. Джащ фэдэу клэлэцлыкхэм гъогур зэрэзэпачыщтыр зыщафэтIотэгъэ Iофтхьабзэ зэхэтцагъ, нэфгъуазэ зыдэщыт ыкIи зыдэщымыт чыплэхэр зэрэзэпачхэрэр тыуплэкIугъэ. ГъогурькIоным ишапхьэхэр агу къэдгъэкIыжыгъэх. Юныгъом и 16-ми джыри зы Iофтхьабзэ зэхэтцэшт, — ело Люсинэ.

ГъогурькIоныр цынэгъончъэнымкIэ Къэралыгъо автоинспекцием и Гъэлорышлэлэу АР-м щылэм гъогурькIоныр цынэгъончъэнымкIэ ыкIи аналитическэ IофшлэнымкIэ отдeлым ипашэу БзэдджэжыкIо Мурат къызэриуагъэмкIэ, зэгъусэхэу ашлэрэ Iофтхьабзэхэм яшлуагъэ къэкIо.

ГъогурькIоныр цынэгъончъэнымкIэ Къэралыгъо автоинспекцием и Гъэлорышлэлэу АР-м щылэм гъогурькIоныр цынэгъончъэнымкIэ ыкIи аналитическэ IофшлэнымкIэ отдeлым ипашэу БзэдджэжыкIо Мурат къызэриуагъэмкIэ, зэгъусэхэу ашлэрэ Iофтхьабзэхэм яшлуагъэ къэкIо.

Непэрэ мафэмкIэ лъэсзэпырыкIыплэ 1314-рэ республикэм щагъэпсыгъ. Ащ щыщэу 772-р шапхьэхэм къыдалъытэрэ зэхьокIыныгъэхэм атегъэпсыхьагъэх, шIунокI хъумэ рулым Iусым игъогу тэрэзэу ылъэгъуным иамал къэзытырэ гъогурькIо тамыгъэхэр лъэсзэпырыкIыплэ 834-мэ акIэрытых, ахэм ащыщэу 202-р гъэсэныгъэм иучреждениехэм адэжъ шытых. Шапхьэхэм адиштэу зэкIэ гъэпсыгъэным пэе ахьэщшхо ищыкIагъ, муниципалитетхэм амалэу ялэмкIэ ахэр ашIых.

— Илъэс 16 зымыныбжэ клэлэцлыкхэм шьобжхэр зыщыхахыгъэ гъогу хъугъэ-шлагъэу республикэм къыщыхьугъэхэм япчъагъэ хэхьуагъ. ГъэрэкIо хъугъэ-шлагъэ 29-рэ дгъэунэфыгъагъэмэ, мы илъэсым пчъагъэр 35-м нэсыгъ, сабийщ хэклодагъ, нэбгырэ 40-мэ шьобжхэр хахыгъэх, — ело БзэдджэжыкIо Мурат.

Пэшъорыгъэшь Iофтхьабзэу зэхачэхэрэм яшлуагъэ къызэрэклорэр зэрэнэрылъэгъур Iофтхьабзэм къекIоллагъэхэм къыхагъэщыгъ. Сабыйхэр ахэм ашлогъэшлэгъонэу ахэлажъэх. ШIэхэу шIунокIы къызэрэхъурэм къыхэкIыкIэ, клэлэцлыкхэм нахь уафэсакъын, мэзэхэм къыщынэфырэ пкъыгъохэр клэлэцлыкхэм ящыгъынхэм ахэлъынхэ зэрэфарер къыхагъэщыгъэх.

Джащ фэдэу гурыт еджаплэ Iупэхэм хэушхьафыкIыгъэ уцуплэхэр ялэнхэми къызэрэгъуогъэхэр тегушылагъэх. НэмыкI упчIэхэми ахэлплагъэх, пшъэрылъ гъэнэфагъэхэри агъэуцугъэх.

гъэсэныгъэмрэ шIэныгъэмрэкIэ иминистрэу Хъуажъ Аминэт Iофтхьабзэр къызэлухыгъ.

— Мы зэнэкьокьур я 8-у республикэм щызэхэтэщэ. А уахьтэм къыклоцI клэлэцлыкIу Iыгыплэхэм ащылэжъэрэ нэбгырэ 225-мэ текIоныгъэ ыкIи хагъэунэфыкIырэ чыплэхэр къыдахыгъэх. КIэлэпIу сэнэхьатыр анахь къынхэм ащыщ, сабыир гурыт еджаплэм фэхьазырэу екIоллэным фэшI апэрэ шIэныгъэхэр ахэр ары языгъэгъотырэр. Федеральнэ къэралыгъо гъэсэныгъэ шапхьэм диштэу клэлэцлыкIу Iыгыплэхэм ащылажъэхэрэм Iоф зэрашлэрэр тыуплэкIуцт.

КIэлэпIу анахь дэгъур къыхахыщт

Хабзэ зэрэхъугъэу, 2008-рэ илъэсым къыщегъэжьагъэу Адыгэ Республикэм и ЛIышхьэ иунашъокIэ «Адыгеим ианыхь КIэлэпIу дэгъу» зыфилорэ зэнэкьокьур республикэм щызэхашт.

Адыгэ Республикэм гъэсэныгъэмрэ шIэныгъэмрэкIэ и Министертв ары Iофтхьабзэм клэщакIо фэхьурэр. КIэлэцлыкIу Iыгыплэхэм ащылажъэхэрэм ялэлэсэныгъэ гъэунэфыгъэныр, КIэлэпIу сэнэхьатым имэхьанэ зыкъегъэлэтыгъэныр ыкIи Iофшлэу аIэкIэлъымкIэ ахэр зэхьожыныхэр ары пшъэрылъ шхьаIэу зэхэщакIохэм зыфагъэуцужьырэр.

Муниципальнэ гъэпсыкIэ зилэ районхэм ыкIи къалэхэм ащызэхэщэгъэ зэнэкьокьухэм мыгъэ нэбгырэ 60 ахэлэжъагъ, ахэм текIоныгъэ къащидэзыхы-

гъэ нэбгырэ 15-р ары аужырэ едзыгъоу Мыекьуапэ щызэхэщэгъэм къырагъэблэгъагъэхэр. КIэлэпIу къодыхэр арэп зэнэкьокьум хэлэжъагъэхэр, психологхэми, музыкэмкIэ, спортымкIэ клэлэцлыкIу Iыгыплэхэм ащылажъэхэрэми заушэтын амал ялагъ.

Зэнэкьокьур Юныгъом и 8-м аублагъ. Адыгэ Республикэм

Зэнэкьокьум хэлажъэхэрэм гъэхъэгъэшлэхэр ашIынхэу министрэр къафэлъэуагъ. Андырхъое Хъусен ыцIэ зыхьырэ колледжыр къэзыухыгъэхэр мы зэнэкьокьум ренэу зэрэхэла-

жъэхэрэр игуапэу къыхигъэщыгъ ащ ипашэу Къэгъэзэжэ Мурат. Зэнэкьокьур псынклэ къафэхьунэу къекIоллагъэхэм къафэлъэуагъ.

Тхьамафэм къыклоцI клэлэпIухэр зэнэкьокьущтых. Ахэр ушэтыплэ мыпсынклэхэм арагъэ-

уцощтых. Зэнэкьокьум иапэрэ едзыгъо клэлэцлыкIу Iыгыплэхэм Iоф ащызышIэхэрэр нэлуасэ щызэфэхьугъэх, нэбгырэ пэпчэ илофшлэнкIэ шлуагъэ къэзыыхьэрэ Iофыгъоу зэшлуи-хырэр къырилотыкIыгъ. Ащ зэфэхьысыжъэу фэхьугъэм елпытэгъэу нэбгыри 8 ятIонэрэ уцугъом хэхьагъ. КIэлэцлыкIухэм нэлуасэ зызэрафашIырэм, ахэм ягупшысэ хэзыгъэхьорэ Iофтхьабзэхэу афызэхэщэхэрэм яплъыщтых.

КIэлэпIухэм яIофшлэжэу юрим уасэ фишIыщт. «Адыгеим ианыхь КIэлэпIу дэгъу» зыфилорэ цIэр къэзыыхьэрэм сомэ мин 70-рэ фагъэшшошэщт. ХагъэунэфыкIырэ чыплэ къыдэзыхьэрэ нэбгыри 5-мэ сомэ мин 30 зырыз аратыщт.

Нэклубгъор зыгъэхъазыргъэр ПIАТIЫКЪО Анет.

Сурэтхэр Iэшынэ Аспъан тырихыгъэх.

Ацумыжхэм яунагъо заом кыыраагъэхыгъэ сурэтхэм ащыцъу яальбом дэлъыжъэ закъом клэпэ ныбжьыклэм адыгэ цыерэ хурышъо палорэ шыгъхэу иолъагъо. Лъагэ, ищыгъ, ынэгъу дахэу зэхэлъ, клэклэу къэплотмэ — къушъхьэчлэс шъыпкъ. Айдэмыр зыщызэорэ чыплэхэм ащыц ар зыщытырахыгъэр. Илъэс 30 фэдиз ыныбжьыгъ.

Адыгэ къэралыгъо клэлэгъэджэ училищымрэ апшээрэ клэлэгъэджэ еджаплэу Краснодар дэтыгъэмрэ кыуыхыи, Ацумыжъ Айдэмыр къуаджэхэу Шэхэкляйрэ Шлоикъорэ Иоф ащишлэнэу игъо ифэгъагъ. Хъаджыкыо дэт еджаплэм пацэ зыфашыгъэм охътабэ темышлагъэу заом кыуагъэ, ащыгъум Айдэмыр шъэожъыи цыкыу кыфэхуагъагъ. Адыгэхэм ямыхабзэу клэлэцыкыу Александр фиусыгъагъ. «Александр» плэмэ, «теклоныгъэр кыдэзыхырэ, ыпкэлэ лъыкылотэрэ цыфыр» къекы. Ежъыри зыфэгъгъэр ишъао шлэныгъэ зэригъэгъотыныр, гъэхъагъэхэр ышлынхэр, шыпкъагъэ хэлъыныр ыкли насып илэныр арыгъэ.

Шэхэкляй дэсыр эклэ кыдэкыгъагъ дзэккыплэхэр агъэклотэнхэу. Пыим ищэ къатемыфэнэу, теклоныгъэр шлэхэу кыдахынэу, псауныгъэ ялэу къагъэзэжъынэу ахэр дэкыхэрэм афэлъэлогъагъэх.

1942-рэ илъэсым ишышъхьэлэу мазэ Айдэмыр иапэрэ писъмэ ибынхэм къалуклэгъагъ. Ащ кыыщитхыштыгъ псэуплэхэу Кушевскэмрэ Шкуринскэмрэ зэрарыцзэуагъэр, лыхуужыныгъэу зэрихъагъэм пае Хэгъэгъу зэошхом иорденэу апэрэ степень зилэр кызырэрэтыгъэр. Ишъхьэгъусэу Фыжърэ ишъэожъыерэ Айдэмыр къафитхыгъагъ: «Тшхыштыми, тшыгыштыми ташыкылерэп. Нэмыц техаклохэр зэхэдгъэтэкъонхэшъ, шлэхэу къэдгъэзэжъышты. Сышъуфэгъэщы. Фыжъ, Александр нахъ лъаплэ зи тилэп, фэсакъ ащ».

Советскэ Союзым и Лыхуужъ ыцлэ Хэгъэгъу зэошхом и Гупчэ музей Шытхъум изалэу илэм дышъэ хъарыфхэмклэ шыхэутыгъ.

Айдэмыр зыхэтыгъэ дзэм Мыекъопэ-Плопсэ лъэныкъомклэ ыгъэзагъ. Ново-Алексеевкэмрэ Кошхъаблэрэ аджэ шыклогъэ заохэм пхъашэу ахэлэжъагъ. Зыхэтыгъэ бригадэр танк 15-мэ апэуцужыгъ. Бжыхъэм Гудермес пэблагъэу мэзишым кыкылоцлэ шызэуагъэх. Адыгэ дзэккыплэр псэуплэхэу

Владимировка, Камыш-Бурун, Ачикулак зыфилохэрэр шъхъафит зышлыжыгъэхэм ахэтыгъ. Нэужым Ставрополь краим ит

къуаджэу Новкус-Артезиан нэмыцхэм къатырахыжыгъ, пыим мэхъанэшхо зэритыштыгъэ гъогу «Буденновск — Мэздэгъу» зыфилохэр кызылэклагъэхъажыгъагъ. Фашистхэр ащ къемыуцуалэхэу зэошхоклэ къапэгъокыгъэх, замышлэжъэу къажэхъахъэщыгъэх. Артиллеристэу Ацумыжъым игъусэхэм янахыбэр къаукыгъагъ, ежъыр контузи хуагъагъ. Танк 20 фэдиз занклэу къажэхъахъэхэ зэхъум, Айдэмыр къэтэджынэу лыгъэ зыхыгъотэжыгъ. Наводчикэу къаукыгъэм ычылплэ иуцуи, сыхъатитфэ нэмыц танкхэм яуагъэх, ахэм ащыцэу 5-р ежъым кыгъэуагъ. Ацумыжъыр кызылэклагъэп, пыйми зыритыгъэп, ау а чыплэм ежъыри шыфэхыгъ.

Къоджэдэсхэу Айдэмыр нэмыц техаклохэм зэрязэуагъэр зыльэгъуагъэхэм кызыралэ-

жыерэмклэ, ащ итэпэу къакуытагъэр икларыклэу къяоным фашистхэр тещыныхъэхэзэ, етлани щэхэр кытыратакъоштыгъ. Зэраукыгъахэуи ахэр Айдэмыр кыышчыныштыгъэх.

Ыпсэ емыблэжъэу зэогъэ къушъхьэчлэсыр Ставропольем ишъоф кышцаукыгъэ зэолхэм ягъусэу къуаджэу Новкус-Ар-

Къалэу Шъачэ хэхьэрэ шапсыгъэ къуаджэу Шэхэкляйшхомрэ Ставрополь краим ит псэуплэу Новкус-Артезианрэ азыфагъу лыхуужыныгъэм игъогу илэым ахэр зызырипхыхэрэ илъэс 70-м ехуагъ.

Шлэжъым илэагъо кыдырэп

тезианым щагъэтылыжыгъыгъ. 1943-рэ илъэсым, гъэтхэпэм и 31-м, СССР-м и Апшээрэ Совет и Президиум иунашъоклэ

ащыщи ыцлэклэ еджагъэх. Джащ фэдэу пэцэныгъэ зыдызери-хъэщтыгъэ еджаплэу Хъаджыкыо дэтым Ацумыжъым исурэт тешыхъагъэу мыжъоб-

Хъаджыкыо дэт еджаплэу Ацумыжъ Айдэмыр зидиректорыгъэм Хэгъэгъу зэошхоу шылагъэм итамыгъэу ыкли ынапэу Теклоныгъэм и Быракъ фэдэ кыратыгъ.

гъу тырагъэпкылагъ. Адыгэ къэралыгъо клэлэгъэджэ училищэу Айдэмыр зыщеджагъэу Мыекъуапэ дэтми джащ фэдэ барельеф шыпалъагъ. Адыгеим икълэ шъхъалэ иурамхэм ащыц А. Ацумыжъым ыцлэ фаусыгъ. Советскэ Союзым и Лыхуужъ ыцлэ Хэгъэгъу зэошхом и Гупчэ му-

зей Шытхъум изалэу илэм дышъэ хъарыфхэмклэ шыхэутыгъ. 2012-рэ илъэсым Айдэмыр кызылхуагъэр илъэсишъэ ху-

Ацумыжъ Айдэмыр Ахъмэд ыкъом Советскэ Союзым и Лыхуужыцлэ кыфаусыгъ.

1967-рэ илъэсым, Теклоны-

Наводчикэу къаукыгъэм ычылплэ иуцуи, сыхъатитфэ нэмыц танкхэм яуагъэх, ахэм ащыцэу 5-р ежъым кыгъэуагъ. Ацумыжъыр кызылэклагъэп, пыйми зыритыгъэп, ау а чыплэм ежъыри шыфэхыгъ.

гъэм и Мафэ ехуаплэу къуаджэу Новкус-Артезиан Айдэмыр исаугъэт щагъэуцугъагъ.

гъэ, ащ фэгъэхыгъэу икъоджэгъухэм митинг зэхэщэгъагъ, илъэс 70-клэ узэклэлэбэжъмэ

Илъэсищ теклыгъэу ащ фэдэ саугъэт Лыхуужыр кызышчы-хуагъэу къуаджэми кыышчызэуа-хыгъагъ. 1965-рэ илъэсым Шэхэкляй дэт еджаплэм Ацумыжъ Айдэмыр ыцлэ фаусыгъ. Нэужым къуаджэу иурамхэм

Лыхуужыр зэрэфэхыгъагъэр агу къагъэкыжыгъ. Цыф зэхэхъэм Айдэмыр илахылы гупсэхэу псаоу шылэхэр хэлэжъагъэх, ахэм инысэу Зарет (ыкыоу Александр 1999-рэ илъэсым дунаим ехыжыгъ), икыо-

рэлъфхэу Рэщыдэрэ Маринэрэ, Ацумыжъ лакъом кыыхэкыгъэхэр хэлэжъагъэх.

Лыхуужыр зыщыфэхыгъэ псэуплэу Новкус-Артезиан тыклонэу тызыфэгъэр бэшлагъэ. Айдэмыр зыщызэогъэ ыкли ыпсэ зыщытыгъэ чыгур къэтлэгъу тшлоигъуагъ. Ар Теклоныгъэм ия 70-рэ илъэс кызышчылагъэрэм тедгъэфэгъагъ. Шапсыгъэ Адыгэ Хасэмрэ гъэзетэу «Шап-

сыгъэм» иредакциерэ зэхэщэгъэ Иофхъабзэм Айдэмыр иунэкъошхэми, къуаджэм иобщественности кыдырагъэштэгъагъ.

Ацумыжъ Айдэмыр исаугъэт дэжэ еджаплэм икълэзэгъаджэхэмрэ икълэзеджаклохэмрэ кышчытажэщтыгъэх. Тигуапэу тызэхэхъагъ, нэлуасэ зызэфэт-

шыгъ. Япсэуплэ дэжэ шыклогъэ зэошхор зыфэдагъэр ыкли адыгэлэ Лыхуужыу А. Ацумыжъым лыгъэу ащ шызэрихъагъэм икълэбар кызылэуагъэхэм агу къагъэкыжыгъ. Псэуплитум адэххэм азыфагу илэ ныбджэгъуныгъэр дгъэпытэмэ, тыкълэзыухуагъэмгъэ зэолхэу кызымыгъэзэжыгъэхэм яшлэжэ зэрэзэпымычыштыр нахыжъхэм къауагъ.

Шапсыгъэхэм я Адыгэ Хасэ итхъаматэу Клакыху Мэджыдэ Айдэмыр зэрэтильаплэр къэдгъэлъэгъоным имызакоу, Новкус-Артезиан шыпсэхуэрэми ащ ыцлэ зэрарымыгъушпэрэмклэ, илыгъэ-цыфыгъэ шъхьэкълэфагъэ зэрэфашырэмклэ тызэрэфэрэзэр ятлонэу тызэрэкуагъэр ипсалэ шыкыгъэтхыгъ.

Еджаплэм тызэрэчлахэу клэлэцыкыу общественнэ организацыеу «Ачмизовцы» зыфилоу шызэхашагъэм фэгъэхыгъэ къэбархэр стэнд клэраклэу пыллагъэм итлэгъуагъэх. Еджаплэм ипашэу Муслимова Фарида игуапэу кытпэгъокыгъ.

Мыц краеведческэ музей кыышчызэуахыгъ, ащ Айдэмыр ыцлэ ехы.

Джыри зы къэбар. Хъаджыкыо дэт еджаплэу Ацумыжъ Айдэмыр зидиректорыгъэм Хэгъэгъу зэошхоу шылагъэм итамыгъэу ыкли ынапэу Теклоныгъэм и Быракъ фэдэ кыратыгъ. Коммунистэу Нэпсэу Мэдинэ кызырилотэгъэмклэ, КПРФ-м икыу-тамэ исекретарэу Клакыху Индрыс яклэщаклоу мы Иофхъабзэр зэшлохыгъэ хуагъэ. Еджаплэм илофышлэхэми икълэзэгъаджэхэми гушхоныгъэ ахэлъэу Быракъ Плъыжыр егъашлэм зэрарыанэу алахыгъ. Еджэплэ музейм ащ ифэшшошэ чыплэ циюбытыгъ.

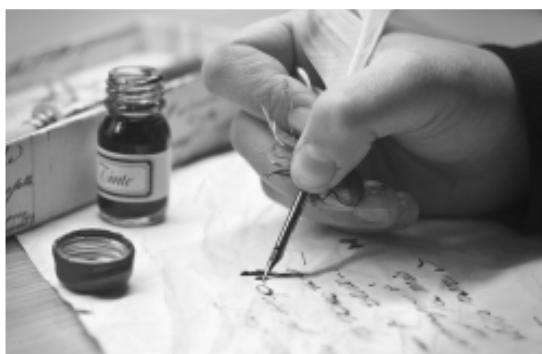
НЫБЭ Анзор.

Шэхэкляй — Новкус-Артезиан — Шэхэкляй.

КІЭЛЭЕДЖАКІОХЭМ ЯІОФШАГЪЭХЭМ АЩЫЩХЭР

Адыгэ хабзэм сэ сырэгъуазэ,
Адыгэ лъапкъым сэ сырэгъуахэ,
Нахъыжъым шъхъэкІафэ фэсэшІы,
НахъыкІэр лъэшэу сэгъашІо.
ГумэкІ хэфагъэм сьделэ,
ХъакІэми Іанэр фэсэшІы,
Ныбджэгъу хъалэлэр згъэлъанІэу,
Шъыпкъагъэ фысІуэу сепсэу.
Адыгэ хабзэм цыгъуазэм
Цыфхэр лъэшэу фэрэзэх.
Ящытху ренэу агуатэ,
Яцыхъэ телъэу цэгъугъых.

ШАГУДЖ Аргур.
Я 8-рэ классым иеджакІу.

КІэлэгъэджэ дэгъу

Пэнэхэс еджанІэм Шъхъэлэхъо Любэ Чэмалэ ыпхъум я 5-рэ классым цыублагъэу я 11-м нэс цыфхэр ренэу пылъ. Илъэс 30-м ехъугъ Любэ еджанІэм Іоф зыщытхэр, сян, сяти ригъэджэгъэх, джы сэри сырэгъаджэ.

Цыфмэ ало: «Исэнэхъатэп цыфхэр зыгъэдахэр, зыгъэдэгъурэр, сэнэхъатыр зыгъэдахэр, зыгъэдэгъурэр цыфхэр ары нахъ».

Любэ Чэмалэ ыпхъур илофшІэнкІэ КІэлэеджакІо нэпчэ нэсы, мышхъахъу Іоф дешІэ. ЕджэнымкІэ ауж кынэрэм шъхафэу Іоф дешІэ урок ужым кыгъанэш. Емызщыжъэу тауж ит, кытпылъ, ипредмет шІу тегъэлъэгъу. «Опсэу!» етІо тикІэлэгъэджэ.

ШЪХЪЭЛЭХЪО Хъазрэт.
Я 7-рэ классым шеджэ.

Ренэу тыгу
ильыщт

Цыфым ипсауныгъэ цухъу-макІо егъашІэми лъытэныгъэ фащІэу хабзэ. ЕтІани а цыфым гукІэгъу ин, гулъытэ хэлъэу зекІо зыхъукІэ, шІу умылгъэгъун, умыгъэлъэпІэн плъэкІырэн. Зигъуэу къасІыгъэ сІоуигъор Жэдэ Рабет Долэт ыпхъур ары. Идунай зыхъожъыгъэр мары илъэс хъуцт, ау Пэнэхэс цыфхэр агу шІукІэ кыгъыжъы. Сьд фэдэрэ уахъти, сьд фэдэрэ сыхъати гумэкІырэ цыфым «етІан» рулагъэп. Сьмаджэу ыдэжъ къакІорэми илъэгъун фимыгъэцакІэу ІуигъэкІыжъыгъэп.

Сьмаджэм уелэгъэныр, ыгу кыдэпцэныр, гущыІэ дахэкІэ удэгъуцІэныр, ар ыпкъ ибгъэуцожъыныр ІэшІэхъу цытэп. Сятэжъэу Джарымэ ГъуцІыпсэ илъэс 84-рэ ыгъэшІагъ. Хэти ешІэ ащ фэдиз зыгъэшІэгъэ цыфхэр сьмэдджэн зэрилгъэкІыцтыр. Рабет ишІагъэкІэ сьмэдджэным тымыцзу бэрэ унм иелэгъэ, ылъэ кытыригъэуцожъыцтыгъэ. Ар зылгъэгъурэм, сятэжъ хъужыгъэу кытыригъэуцожъыцтыгъэ. Ау, зыхъадэгъу кысыгъэ цыфхэр умыгъэлІэн плъэкІыцтэп. Сэ сятэжъи дунайр кыгъожъыгъэ 2014-рэ илъэсым мэлъыфэгъум и 10-м.

Рабет ицІыфыгъэ гущыІэ закъокІэ кыгъэпІон, кыгъэпІон плъэкІыцтэп. Мэфэ реным учысыгъэми, а бзылгъыгъэм цытхъоу пылъыр пфэухыцтэп. Джарэу цыфыгъэшхэ хэлъыгъ. Джы кызнэсыгъэм Пэнэхэс ащ дахэкІэ цытегуцІыгъэ, цыкІуи ии лъэшэу фэрэзэх. Рабет зыдэкІагъэм Тхъэм цышІу ышІынкІэ телъІу. Ренэу тыгу ильыщт.

ХЪАКІЭМЫЗЭ Саид.
Я 9-рэ классым
икІэлэеджакІу.

Адыгабзэм
и Тхъамафэ ыуж

ТэхъутэмыкЪое районымкІэ Пэнэхэс гурыт еджанІэм икІэлэгъэджэу ХъакІэмызэ Риммэ ипсымэ редакцием кыІулагъэ.

— «Пэнэхэс гурыт еджанІэр республикэм анахъ еджэнІэ дэгъоу итмэ ащыщ. Адыгабзэмрэ адыгэ хабзэмрэ я Тхъамафэ зыщыкІагъэм зэхъэ гъэшІэгъонхэр, зэнэкъокъухэр цылагъэх, — кыетхы Риммэ. — Ахэм ащыщых статья цыкІухэр, сочинениехэр итхынхэр, усэхэр зэхэбгъэуцонхэр, езбырмэ ІупкІэу укъяджэныр, кроссвордхэр кызэхэпфынхэр, хэти илІэкЪо тамыгъэ сурэтэу кышІыныр ыкІи нэмыкІхэри...»

КІэлэцІыкІухэм яІофшІагъэхэм ащыщэу Риммэ кытфигъэхъыгъэ статья цыкІухэр, усэхэр нэпэ кыхэтэутых.

Тигуанэу теплъыгъ

Культурэм и Унэу Пэнэхэс дэтым а пчыхъэм цыф бэдэдэ кытыцэрэгъоу-гъагъ. Бзылгъыгъэхэм ямэфэкІ мафэ хагъэуныфыкІынэу, ахэм афэгъушІонхэу Северскэ районым кыкІи кыгъэцІыгъэ цыфхэр кыуаджэм ихъэкІагъэх. ТэхъутэмыкЪое район администрацием ипашэу Шъхъэлэхъо Азмэт, кыгъэцІо ансамблэу «Нэфым» ипашэу КІэрмыт Мухъдинэ, Афыпсыпэ поселковэ советым итхъаматэу КІаКІыхъу Ахъмэд, Северскэ районым ипашэу Джарымэ Адамэ тыхъэкІагъэх.

КыкІолІэгъэ хъакІэхэм гущыІэ дэхабэ кыІагъэ. Джарымэ Адамэ ипсалъэ цыфхэгъэуныфыкІыгъэ егъашІэми Северскэ районымрэ ТэхъутэмыкЪое районымрэ азыфагу гуфэбэныгъэ илъэу, зылыкІохъу, лъытэныгъэ эфашІэу зэрэцытыгъэр. Тэ,

ныбжыкІэхэми, а лъэныкЪомкІэ Іэ-пэдэлэ тымышІэу тызэлъыкІон, тызэрэлъытэн, тызэдэгъэжъын зэрэфар кыдгъуригъэІагъэ. Сэ лъэшэу тигуанэу сьдэлугъ сянэжъэр сятэжъэр зыщыпсэ-ухэрэ станицэу Северскэм кыкІыгъэ хъакІэхэм кытфалогъэ орэдхэм.

Пчыхъэзэхъэм кІэцакІо фэхъугъэр Пэнэхэс икІэлэпІугъэу Северскэ районым ипашэу, цыфхэу ащ цыпсэухэрэм лъытэныгъэшхэу зыфашІырэ Джарымэ Адам ары. Музыкальнэ ансамблэм орэдхэу кытфалогъэм тигуанэу тядэлугъ. ЗэкІэ кыкІолІагъэхэм лъэшэу агу рыхъыгъ. Нахъыбэрэ ащ фэдэ зэхъэ-хэр тилэмэ тигонэцт.

ХЪУНЭ Саид.
Я 9-рэ классым иеджакІу.

СикІасэу сиеджанІ

НасыпшІокІэ зысэлъытэжъы Пэнэхэс еджанІэм сызэрэцеджэрэмкІэ. Сэ сІлэр Белл. Я 7-рэ классым сис. Тфы закІэкІэ седжэ. Сафэраз КІэлэгъэджэу сезыгъаджэхэрэм. Ахэр Шъхъэлэхъо Любэ, Шъхъэлэхъо Зар, Абэдзэ Сусан, нэмыкІхэри. Ахэм ащыщэу сыкызытегуцІыгъэ сІоуигъор инджылызыб-зэр тэзыгъашІэу Абэдзэ Сусан ары.

Я 5-рэ классым цыублагъэу Сусанэ сырэгъаджэ. ИшэнкІэ цыфхэ хъыжыгъэу цытэп, рэхъат. Бэ кыІоныр икІасэп. Иурокхэр зы жъыкыгъэу уимыфагъэ фэдэу кІонхэ алъэкІы. Инджылызыбзэр зэрэтигъэшІэцтым, кызэрэдгъуригъэІо-цтым пылъ. Ащ нэмыкІэу, уррокхэр зытыхурэ ужыми ты-кыгъанэ, Іоф кыддешІэ.

Емызщыжъэу кызэрэпІылым пае Сусанэ лъэшэу тыфэ-раз. Псауныгъэ пытэ илэнэу тыфай.

НЭШЭ Белл.
Я 7-рэ классым иеджакІу.

Урок гъэшІэгъон

Сэ Пэнэхэс еджанІэм сыцеджэ. Я 6-рэ классым сис. Тфы закІэкІэ седжэ. Джырэблагъэ классым урок зэлухыгъэ цызэхэтигъэ. Темэу тызтегуцІагъэр адыгэ Іанэр, ащ адыгэмэ мэхъанэу ратыцтыгъэр, тырагъэуцотыгъэхэр ары. ИжыкІэ шхыныгъоу ашІыцтыгъэхэмрэ джы ахэм зэхъокІыныгъэу афэхъу-гъэхэмрэ зэдгъэпшагъэх.

Тэ, КІэлэеджакІохэмкІэ, Іанэр зыхашІыкІыцтыгъэм мэхъанэу илэгъэм игъэкІотыгъэу тытегуцІагъэ. Ти-шэн-зэхэтыкІэхэр, титарихъ зэдгъэшІэнымкІэ ащ фэдэ урокхэм яшІагъэ лъэшэу кытэкІыцт. Урокым дэгъоу хэлэжыгъэх: Жэнэ Каринэ, Хъунэ БисІан, Бастэ Алине, Нэшэ Рузанэ, Джарымэ Азмэт, Шагудж Аминэ, ЛІэхъужыгъэ БисІан, нэмыкІхэри.

БАСТЭ Алине.
Я 6-рэ классым икІэлэеджакІу.

Щынагъо кызыпкъырыкІын ыльэкІыщт
пкъыгъохэм шъуафэсакъ

Транспортым, цыфхэр зыщыпсэурэ унэхэм, фэ-тэрхэм, учреждениехэм, анахъыбэу цыфхэр зыщыцэлукІэрэ чыпІэхэм гуцаф зыфэпшІын плъэкІыщт пкъыгъохэм уащыІукІэу кыхэкІы.

А пкъыгъор а чыпІэм щылын фаеу щымытэу кышІушІошІымэ, шъуналэ тешъудз. Общественнэ транспортым зымы иеу щымытэ зыгорэм кышыгъу-шэгъэ пкъыгъо горэ цышІушІэгъумэ, цыфхэу а чыпІэм кырихылагъэхэм шъуаупчІ. Зиер амыгъэуныфыгъэ хъумэ, а пкъыгъор водителым ежъугъэлъэгъу.

Цыфхэр зыщыпсэурэ унэхэм ядэкІоупІэхэм гу-цаф зыфэшъушІырэ пкъыгъо горэ ащышІушІэгъу-мэ, гъунэгъухэм шъуаупчІ, зыгорэкІэ ахэм ащыщ горэм иенкІи мэхъу. Ау зиер зышІушІэгъэуныфыкІэ, псынкІэу полицием шъуафэтеу.

Учреждениехэм ащыщ горэм ащ фэдэ пкъыгъо шы-шІушІэгъумэ, а учреждением иадминистрацие е де-журнэм макъэ яжъугъэу.

Мы кыкІэлъыкІохэрэр
зыщышъумыгъэгъупшэх:

- пкъыгъоу кыжъугъотыгъэр кызэкІоцІышъумыкІи шъумыгъэкощы;
- пкъыгъор зиер жъугъэуныфыным ыуж шъуихъ;
- зымы имыеу кызычІэкІыкІэ, ащ лыпытэу полицием е патруль кыулыкъум хэтхэм ащыщ горэм шъуафэтеу;
- а чыпІэм кырихылагъэу цыфхэр пэчыжъалоу ІуКІынхэу яшъулу;

— следственнэ-оперативнэ купыр кыссыфэ шъуеж. Гуцаф зыфэшъушІыгъэ пкъыгъом теплъэу илэмрэ ар зыфытегъэпсыхъагъэмрэ эдимыштэнхэ ыльэкІыщт. НахъыбэрэмкІэ кызон зыльэкІыщтхэр Іальмэкхэм, пакетхэм, кыэмланхэм, аужыпкъэм, джэгуальэхэм акІоцІагъэбылхыгъэх.

Ны-тыхэр, джыри зэ шъугу кыэтэгъэкІыжъы шъуи-сэбийхэм ящыІэныгъэкІэ ыкІи япсауныгъэкІэ пшэ-дэкІыжъэ зэрэшъушІырэр. Шъуисабыйхэм агуржыгуагу урамым кытырагъотэгъэ сьд фэдэрэ пкъыгъуи щынагъо кызидихъын зэрилъэкІыщтыр. Ащ фэдэ пкъыгъохэм зи яшъумышІэу макъэ зэгъэлупхъэхэм шъуафэтеу.

Адыгэ Республикэм
хэгъэгу кІоцІ ІофхэмкІэ
и Министерствэ
ипресс-кыулыкъу

МЭХЪОШ Руслан

Льэпкъ гупшыс зэкIэри зэкIужьрэр...

Поэм

Енэмыкъо Мэулид иусэмэ ащыщмэ
сагъэшлыгъэ гупшысэхэр

1

ШушIэ физиIэм льэпкъым,
Льэпкъыгу физиIэм
Зышхъамысыжъэу,
Зимгъэтхъамыклэу, ау
Льэпкъ шэнэу,
ышхъэ Iэтыгъэу
Льэпкъым фыщыIэм
Зыригъэпхъуатэу сыгу
Рилхасэу мыщ тиошъогу
Ищытхъу фэсIуатэу сесагъ.
СыIукIэ пэпчъ фэдэ цыф —
СымIожъэу: «Дунэе хъаф»...
Згъотыгъэм сыгу ыщэфыгъэу,
Сыгу чIым нахъ тепытахыгъэу
Тидунай
«ШхъаIкIэ» сэштэжы!
Къысхэхъошъ,
сыгукIэ сэтхэжы!

2

Мары бэмышIэу
Дзэсэжъ Заурбий
Хъугъэш сшIэнэу,
Тауштэу слон: «ЧIыр сипый?!
Iушмэ, лъэгъупхъэмэ,
адыгэ шъыпкъэмэ!
Емыхыжъагъа
Льэпкъым ыгу фэузэу!
Гум тауштэу римыхъра Iуи
уигъэразэу!
ЕтIанэ ащ къыгохъуагъ Мэулид. —
ХэмIуакIэу зыми
Шхъаф шъыпкъэу къэлэйд...

3

Орэ «Енэм...», «Инэм...»
къязыгъэлъфыгъэр —
Ятэклэ зыцIэ ралуагъэр —
ЛIэкъо гъэIуатэу «...къокIэ»
Ыхъырэр Iакъом лъэкъуацIэкIэ...
зэу пытэу тэ
тшIошъы хъурэр —
Адыгэм, льэпкъым зерижъор!
Адыгэгу зыIокIыль поэт ямшыIкI.
ИкъэтэджыIкIэ
епхыгъэу игупшысакIэ
Усэм къыщелъэ джэнаклэ.
Тиусэ тэ ифэнаклэ
ХэпшыIкIэу ащ тырегъэкл...
Ауми... ар льэпкъ гупшысакI.
ШъуашэIкIи, куцIкIи IIэракI!

4

Зэчый зыхэлъ усакIоу,
КъыздрихъаIыгъэр боу шхъаIоу
Ыгу къэгъэзагъэу и-хэ-ку,
хэхэсыбзэ,
Тхагъэ ыгу пыхъэмэ пчъэзэ...
Зышхъэ фимытым ыщэчрэр
зэхапшIэу
ИкъэлэIэшIу ащ теплхъэу
ынапшIэ...
ШъуеплIэ игъэшIэгъон къэлэуакIэ:
«Сихэку силыхъэмэ сфикъушт.
Сыщычэфмэ сихэку иятIэ...
Сыкытехъажьмэ дунаим
Уц шхъуантIэу,
Сабыим ылэ Iлэлъ
къэгъагъ Iарамэу...
Сфикъушт сэ
Си-хэ-ку ыIокI силыхъэмэ...»
Тэ, чIыплэрысхэмкIэ,
ИкIыжъым ихъазаб
зымыщэчыгъэхэмкIэ,
КъыдгурымыIуапэу,

Осэ икъу фэтымышIышъоу
ТиIэ насыпым гу лъытегъатэ —
Льэпкъыпсэр щыпытэу
тыгухэр мэятэх...

5

«Хэт ущыщ?» къысэмыIу!
... сыкыизэрэкIожьыгъэр
умыгъэшIагъо» —
Къэлъало игъоу!
Мэхъанэнчъэ лъэлэп мыр,
лъапсэ зимыIэп.
ЗэхэшIыкI чэндж зилэ
тэ къытхэмытэп...
«Хэт ущыщ?» къысэмыIу!
Хымэ IэбакIэр къысэбэкIымы,
Сиадыгэ нэгъу укыIаплъэмэ,
СызэхэпшыIыкIышт».
Ар зыхэсыгъэмэ яфэмэ-бжыимэ
Къытырихъаныр емыIокI.
Илажъэп
ЛIэшIэгъурэ ныжъорэ хъугъэу захэсыр...
Къытэгоуагъэба тэ ащкIэ урысыр?
Мэхъанэ шхъаI зилэр укIэгъушIунэу.
Льэпкъыгур къызэрэфнагъэр!
Льэпкъ гупшысэр зэрэшхъэлъагъэр!
ГукIэгъу цыфым фэмышIыныр,
Титарихъ зэмыгъэшIэныр,
Зы тыхъужьыным уфэгъуитIуныр —
Хъухэнэп учыплэрыскIи, хэхэскIи!
«Хэт ущыщ?» къысэмыIу».
Сыда Iломэ
«Зэхэоха хы ШуцIэм игырызы макъэ?..
Хыормэ быдзым
Iуачырэ сабыим игъ макъэ?»
— Сщэчыгъэ джар сэ,
джар зэхэсхыгъ, —
Къытело ыгу елэжыгъэу,
Тэри тыгу тыригъэтхъожъэу, —
Адыгэ куужъэу
Ихъап-щыпыжъэ IлэкIу зэрыугъоягъэу,
Тырку жъалым лъэгоу
сыгу къырыкIуагъ...
Ежъмэ ялажъэкIэ
ИкIыжыгъагъэх ахэр хэт ыIуагъ?
— Зэхэоха
Шъофым изакъоу кинэгъэ
Илъэс минмэ къялыжыгъэ
Остыгъэе чыгъ чIэгъым чIэс
Убых Iыжъым игуIакIэ?..
«Хэт сызэхышIыкIын
Ори зыуудэгумэ?!» —
Ар дэд ыкIи, ары дэд!
къызфигъэзагъэр иупчIэ
Тэрым, тэр закъом фэд:
Тильэпкъэгъу — хэхэсмэ
якыIкIыжъын
Тэрмырмэ, хэт ыгъэпсынIкIэн,
Тэрмырмэ, хэт ичыкIэгъэн?!
Сыдэу мыр шхъэихыгъэ,
Гум уезыгъэлэжырэ къэлэIэ куу!
ГучIэм къиджыкIырэ куу...
«ЛIэшIэгъухэр
зыгъэлэушыгъэ адыгэмэ
Яхэкужъ абгынэ»
Образнэу, куоу къэлэуагъ!
Iушыгъэу Iлэлъым,
ЯмшыIкIэ къэлэуакIэу иIэм
Авторым тыгу ригъэлэуагъ.
ГушхуагъэкIэ куоу тыгу къыхэуIуагъ.
Уахътэрэп!
Ежъхэр — адыгэхэр —
ялэхъан «зыгъэлэушыгъэр»,
ШIэжъым зэманыр
Дышъэ хъарыфхэмкIэ
рязыгъэтхагъэр!
Ащ тетзэ,
КIэнэIалъэм фэд илъэпкъ насып:
Ащ фэдиз гъэхъагъэ ичIыгу физиIэм

Ар рагъэбгынэ...
Титхыи тэ плъэра, сыд къытэхъулагъ?
Сыд пае, сыд пае тагъэпщынагъ?
«Ылъэгъугъэп нэпэ къэсыфэ цыфым
Зы льэпкъыр зэрэщытэу
Псыхадзэ зышIышъун гупшысэ».
Ылъэгъугъэп... джы ылъэгъугъ.
Гурылогъуаеу зытехъухъагъэр
рагъэлээгъугъ.
ТхъамкIэгъо дэд къыташIагъэр!
Щылэп фэдэ къэхъулагъэу. —
Афэдгъэгъунэу
къытэлъэлунхэм ычIыплэ
Чъэп чыIэ къыттырагъао ахэм зэ-
пымыоу...
Зыхагъотэжъырэп
Iыгъи, цыфыгъи
ЗышIагъэхэми,
Ахэм ачIыплэ иуцуагъэхэми...

6

АшIагъэм еуцолэжъынхэу
«Абхъаз ныор хылушъом Iус»,
Имылэжъэу бэшIагъэу
фыгукIэ зали чэщIус...
«Лъэплъэ гур ыгъэбэгъэу»
ФэмышIукIэ тырагъэзыхыи хым
Илъэпкъэу хъурэм хы Iус...
«Къухъэхэр дэ шъуамплэм фэдэу
зэредзэх хым...» —
Арысхэр зэрагъэуагъэу тхэр,
етхъалэх псым...
«Хылушъом Iус абхъаз ныом...
къыгурылорэп адыгэм иш
Къышинзэ, зыдэкIошъурэр...» —
Гурылогъуай, шъыпкъэ дэдэмкIэ:
Шым тильэпкъ ифыщытыкIэкIэ
Тырамычыгъэмэ IыгъэкIэ
ЕгъашIэми ар ышIэныеп!
Иш-ныбджэгъу гу къыринэныеп!
ТхъамыкIэгъошху льэпкъым зэпчырэр.
Щэчыгуау кинэу пэкIэкIырэр.
«Хылушъом... Iус ныом
Псыормэ адэбэгыгъэу ыгу
Ынэхэр хым тедыагъэх»:
Iахъылхэр, ылъэгъуэз,
псым «пхырыбыгъэх»...
Хым игурым
адыгэм игъыбзэ макъэ фегъадэ —
Унэхъупагъэу зыхэдэн
къызфэмынагъэм.

7

Хымэ хэгъэгу къыхъухъагъэу,
Ижъ къыщыцагъэу,
ЗимыгъэхъаIэу ащ щыпсэугъэу —
Ащыщы ауми мыхъугъэу,
Янэжъ-ятэжъмэ ялъэпкъ генэхэр,
Ихэкужъ фырилэ шIэжъыр —
Хымэжъым ы-кIы-Iу къэхъухъэзэ,
Инэплъэгъу ахэр имыкIхъэзэ,
Иадыгъэу къыщытео зэпытзэ,
Илъэпкъ зэхашIэ щыпытзэ,
Зы адыгэлIкIэ нахыбэ тыхъунэу —
Зэригъэлпшэни, ыпшэни цылэу —
Енэмыкъо Мэулид
Хэкужъым къыгъэзэжъыгъ,
ЗыкIэхъопсыгъэр
щэлэфэкIэ ыгъотыжъыгъ!
Тэри зылI къытхэхъуагъ,
КъызэрэтIуагъэу, зы АдыгэлI —
АкъылкIэ, опытэу иIэмкIэ,
ШIулъэгъоу илъэпкъ фырилэмкIэ
Лъэпкъ Iофмэ чанэу афэбэнэнэу,
Тибанэ имэхъан нахъ зэхтигъэшIэнэу,
Тигуетныгъи къыгъэлъэшынэу,
КIэ горэ шлоу къытхилхъанэу
Нахъ хэкIыплэшIухэр къэдгъотхъэзэ,
Тилофмэ нахъ тягугъунэу
ТыльыкIотэнымкIэ ыпэ;
ТынэсышъунымкIэ тызфаем
IэпыIэгъушIу къытфэхъунэу!
Фэтэлэ мафэкIэ къеблэгъэжъынэу!!!

8

Зэрэтхэрэ шыкIэм
мы Iыр шыгуазэу —
Зэсагъэм ежъ шлоцимызэу —
Зыгъэмысэн мыр къэхъункIи хъун
«ЗэкIэкIэщыщэ сатырхэр» зыIонышъ,
ГушыIэ, гушыIитIу пэпчъ сатырыныр
МытэрэзыхэкIэ зыштэнышъ,
Маяковскэм ралуалэщтыгъэр
Гум къыгъэкIыжъэу...
Ныбджэгъухэр!
Тэшъумыгъало мыхъун! —
Усэм игъэпсыкIэщтыр
бэ зэпытыгъэр:
Поэтым гъогоу къыкIугъэр,
Ащ елытыгъэу — ыгу щышIагъэр...

Нэбгырэклэ адрэмэ зэрафэмыдэр,
Ишлошхъуныгъ, иеплкъыкI,
КъыIорэр анигъэсыным
фыхихрэ иекIолэIаI...
«Къухъэм къызырэ цыф пэпчъ...
Псыормэ афэдэу мэчачэх
Мылькум зынэхэр
щипхэгъэ къухъэзефэхэр» —
Зэгохъагъ еу щылэ IуачIэр:
Зыгорэм итхъамыкIагъо
Мыльку рызышIын къыкъокIыгъ...
Зым игукъао адрэм игушIуагъу
Гурылогъуаеу у Цыфмэ:
«Сыд шъуIуа зыгъэгъэу зыр,
адрэр зыгъэщхырэ?» —
Гурылон ылъэкIырэп ныоу
Зэфагъэм рыпсэузэ есагъэм
ЧIэ гори зимыIэ хылагъэр.
Хыр ежъ къодыеми — лъэш!
Губжымэ, нахъ лъэшыжъ —
ЕбгъотыIлэнкIэ

ущымыгугъ ащ зэпэш.
БзэджащIэр зыгоуцожъкIэ, —
Ащыгъум хэпшыхъажъыгъ...
ТIуми якIочIэ зэхэлъ
Рафырэ адыгэм къыпыщыль
КIочIэгъу фэмышъоу.
Хым иобразрэ
Ным ыгу щышIэрэмрэ зэпэлутых:
«Хым зелэты —
Гур лъэкIуатэ.
Гум зепхъуатэ —
Хыр мэятэ.
Гум зыредзы —
Хыр кIырэу...»
ЗэнкIэ — къытегъэзэжъ зэпхыныгъэу
ПкъыгуитIум илъым азыфагу
Къегъэлъэшы ихъыкIрэр цыфым ыгу...
Аужыпкъэм, хыр гум ринагъэу,
ЗыгорэкIэ щыгугъыныр чIинагъэу
Гум изытет закъу зэриухыжъэр
Гум игъог, игырэ —
ГушыIэ пэпчъ къэмIогъэ псэлъэ псау
Сатыры псаухэмкIэ ушъагъэу —
КъыфэмыIуагъэр зэкIэ къыуагъашIэу:
«Гур мэбанэ...
Гур мэлъыхъо...
Гур мэлэбэ...
Гур мэгубжы.
Гур!
Гур!
Гур мэ-кIо-ды!»
Тэрыгъэмэ, зы сатыр закъо
ТшIыныгъэкIи мэхъу...
Темыгулшысэу тэ тшIошIырэм щэхъу...
Ау МэулидкIэ —
«Стамбул икIыжъын» икIынхэр,
Хэхэс щыIакIэр
Зышхъэрэ зыгурэкIэ
зэхэзышIагъэмкIэ
Икъурэп, хъурэп ар ащкIэ.
ГушыIэ пэпчъ
Логическэу гъэлъэшыгъэу,
КъызшIобгъэшIын плъэкIышт
Мэхъанэу бэ епэсыгъэу;
ЗэпыупIэхэри
уегупшысэнэу игъо уифэнэу —
Мэхъанэу куу хэлъэу изэгъэфакIэ
Гъэпсыгъэ хъугъэ,
къинми зыгорэмкIэ...

9

Къыным къыуимышIэн щылэп...
Ышъэ икIыным нигъэсыгъ ащ
Адыгэ ныор.
«Хым игурым адыгэ макъэм
фигъадзэ,
Ошъо чапэм шIуцIэгъаIэ
щилъэгъу къэс», —
Хъадэу къызхидзыжъхэрэр
щымыщэу —
«Хым къылэкIэкIыгъ,
Къэсылэжъы силъэпкъэгъухэр», — еIо.
Iэ щэфэ хым, едэхашIэ...

10

Енэмыкъо Мэулид
БлэкIыгъэм ишIэжъ илхъэхэрэ
Нэпэ дебгъаштэзэ пшIэн
плъэкIыштымрэ ахэдэ
Нэпэрэ амалхэр
умыгъэфедэнхэр ымыдэу.
КъэкIожъы ихэлэжъ, мыIуды-мыдэу,
Шхъэихыгъэу къылонэу
зыфае щылэмэ
Къагурылоу ихъалэл гупсэу зыхэсымэ!
«Къеблэгъэжъ, Мэулид!
УтщыкIэщтыгъ» — етэжъугъау.
Иусэхэри гуахъоу ерэт танэу.
2015-рэ ильэс.

(Къызыкълъыкълорэр
Юныгъом и 9-м
къыдэкълъгъэ номерым ит).

«Сыхэкълэклоп, — сэлэ, — Къэлэмгъэлэ Пчэгужь, сьешхэ-ешъуаклоп! — Нарт лы пхъэ-шэжэ горэм зыпэсшыжьэу ары джы. — Сылэгъунэкълэ шыаоп. Сыкъызыфаклорэм рэхъат къыситырэр: мардж, Гъэгулэз-дахэм ылэ симышъ хъуштэп! Шъхъаклом ипчыпыджын сыпыльагъэ фэд, сьэредзэ-жы...» — «Ылорэр?!» — сипсэлъэгъу лъэшэу къыкълэзгъэштагъ, етлани къэсамбырыжьыгъ зыпашъхъэ ситыр. Шыпкъэ, бэкълэ нахъ ишлугъо хъугъэ Къэлэмгъэлэ Пчэгужьым. Кларакълэу зызэрехъокълъгъ, икраскэми мары къахэхъуагъ сшошъы. Бысымым кълыхъэ зыригъэшлыгъэп: «Унэмэ сэри гугъушхор акълэсэлъагъо!» — сугушылэхэр ыгу шызепэкълэклъгъэхэу сызыхигъэплъагъ.

«Пчэгужьохэр сыдигъокълэушых, акълэплъэгъогъэнклэ гъэшлэгъонышхор», — пэзгъэгъокълъжыгъ джэуапыр сэри сыгукълэ.

Тлэкълэу зышъхъэщызгъэугъагъэу сюзэ лъэгъунэу, хъау, зэхэфын лэфэу Мыекъуапэ мы сыкъызыфарагъэкълэрэр къакълэу, икларылкълэу марышъ сшъхъэ къыбэнэжьыгъ.

2

Бжыхъэлэ тыгъэр иныжъ горэм ылэгъу исым ехъыр, удэлэбаемэ, унэсынэу ошъо чапэм къычлэтысхъагъ! Мыпчэдыжэ Арамбий къызэрилуагъэу, огум дэкълэжъэми, уашъом нэмысэу члышъхъэм къыфигъэзэжьымы члым къынэмысынэу, къэлэ лъэныкъом зыкълэщилэти, самолет зэбгырышлэ-тыкълышхор огум къысыхъагъ. Квалэр блэгъабзэба, зыкълэз-тыгъо ифэгъэ къодый нылэп, бзыушхом джабгъумкълэ джы тырелуант! Къаспотмэ япхъоу Бэдэф-дахэр сыгу къыгъэкълъжыгъ: «еплъэлъ, — сгуагъэ, сшъхъэ фэсложэ, — днаим ицэрэхъышхо къызэрэкълэ-кълэрэр джары, пшысэм шыпкъаплэр къыпкъырэклъ...»

Унэу районор зычлэтыр мары къэлэгъуагъ, чыжъэжьэп, мо апч-пхъэ зэхэлцэгъэ киоскэу къагъэуцугъакълэм уебгъу-клоньшъ, нэужкълэ къулыкълэу шлэплэ унэ зытлушъ къызызэ-бгъэлыклэ ары. Сэри ащ зегорэм сыхлэсыгъ, лэф чышлэ-щтыгъэ, ау чыларымэ горэ синэплъэгъу джы мо унэ фыжыбзэосым къытырипхъотыгъ, егъашлэм симынэлосагъэ плонэу. Ащи къышыуцугъэп, къызы-къозыгъэр сымышлэу, хымагъэ горэ сыгу къыфыхъагъ, умышлэрэмэ телеграммэр Москва зыгъэхъыгъэмэ пыщэгъу горэ афырилэ фэдэу. Слъэкълэплэхэр хэлшыклэу къыгъэхъуэблэ-бгъэх, фэщ къызыхахъэрэм ехъырэу. Автобусым тисэу моу мыпчэдыжэ тыкъаглозэ, тиньдэлъфыбзэ пылъ пкълыхъэу Арамбий къысфилотагъэм икларылкълэу сыкъыуухыжьыжыгъ. «Къаспотмэ япхъоу Бэдэф-дахэп, адрэ Гъэгулэз-дахэр ары мо нарт лыгъуабэм къытекълэ-щтыр» ело, ишыпкъ. «Къыте-клонэу амал зимыл», — къаигъэу сэ сыпэуцужы. Ары шъхъае, энэгъуагъо Дэр-Дэр мээ джэ шыпсэурэ нарт пшэ-шъэжъым зэрихабзэу, къамы-щымкълэ къетхъэпэони мыжъо-сынэу ыгъэхъынклэ ело. Бэ шлэн, макълэ шлэн. Къызэрэте-клэу мыдрэ лыгъуабэр, зэуи щыхъуштэп, ары, яшээнэра, хъа-

умэ, ятхъапшэнэра — мыжъо-сынэу ыгъэхъышт!

«Джары нылэп тызыщылэ-жыщтыгъэр!» — сэлэшъ, сэ сугуапэп, секылъао. Джащы-гъум лъэпкъым иньдэлъфы-бзэ джыри, гъэнэфагъэу, нахъ тхъамыклэ хъушт, зыкълэзэри-хъокълышт: ар иублаплэу ары-ми лъэпкъыбзэ мыпытэ шла-гъор джыри пчъагъэу зэтэпшы-кълэу кълэу къыригъэжъэшт. Мары Дэгъунэкълэ Тембот ылэгъагъ плэжыын. Ары, зытетым нахъи нахъыкълэжъэу. Ары сэлэ, сшъыпкъ, нэбзыкълэуаеми яклэ-лэмэ бзэу арамьгъэшлэжы-нэу джы мы зыфызэнэкълэ-кълэхэрэр, хъау, зыкълэдэу-хэрэр! Хъаумэ, адыгабзэр, тыбзэ, къоджэ-къоджэ гущылэклэ шып-

къызэрэщэкълъгъэри сэшлэ — «Социалистическэ Адыгеир». Зэгъокълэу къызыщэкълэирэм — ари дэгъу дэдэу сэшлэ, бэ-шлагъэ зысшлэрэри — гъэзе-тыр къызэкълэцлэхышъ, еплъы, еплъ къодыерэп — бзэрабзэу шыаом дэгущылэ. Шъаор бэ-мышлэу щылэгъэ Венгрэ заом хэкълэдагъ, ащ афэдэ интер-национальнэ зэо цыкълэ-шъо-кълэм советскэ адыгэ клалэхэ-ри хэны афэхъухэрэп! Хэ-гъэгъу зэошхом лыр, Заурбэч ятэ, къыхэкълэжыгъэп. Заур-бэч танкым клэрыт, джабгъу-лэмкълэ гупсэф-хъалэлэу зыты-ригъэкълэжъэу, инэплъэгъу куу. Жъогъо къопитфэу щылыч хъу-раем тешлэхъагъэм щыщэу къопитлур ары нылэп пэлэшхоу

1

Ерагъэу сшлэжыгъэ — ас-фальтклэ лужоу пчэгур пклэ-гъэ. Тучан цыкълэмэ къахэ-хъуагъ сшлэшъы, уятэпсмэ. Ты-гъэм ынаплэхэр къызэтырихы-гъэхэшъ, шъхъаныгъупчъэ апч-хэр къешлэтыкълых зэдэпэбгъоу. Зырыз-тлуритлоу ураммэ къа-щылэгъуагъэх лэфышлэ дэкълэ-хэрэр. Зэлуубгъукълыгъахэх ту-чаныпчэхэри.

— Те-ембо-от! Тембо-от!..

Апэм къэсшлагъэп джэма-кълэр къыздылукълыгъэр, сэры-ми арэу куо-хъаушхор зэра-шыллагъэр. Бзылфыгъэ макъ, зешытэжы плонэу щытэп шъхъае, шъорышлыоу зигъэ-дахэзэ, зэпещыло. Акэцэ чыг

ЦУЕКЪО ЮНЫС

Дэгъунэкълэ Тембот игумэкълыплэхэр

(Романыклэм щыщ пычыгъохэр)

3

къэу, мыхъу-мылпытэжъэу арэу зэтефыгъэу хъуныр къызыхэкълы-гъэр арымэ сшлэн, ый?! Сэр-сэрэу ренэу сыгукълэ зэсэлэжэ зэпыт: тобэ, пшэшъэжэ Гъэ-гулэз-дахэм джары тэ, адыгэ-хэм, къытфышинэжышът клэ-ныжыыр, хъау, къытишлэщтыр! Насыпыгъэп ар плэпкъ ауштэу къышышлынклэ, ау пфэмыхъу-мэ, сыда алорэр, фари къэлэ-щэн, сыдэу пшлын!

Сыздаклорэмэ ячырбыщ унэ чыльэунэ лъэгъэхоу фыжы-бзэосышху. Ишъхъаныгъупчъэ-хэр лэтыгъэх, марышъ зэлэ-убгъукълыгъэх, хъау, жызэпео-шлыгъэхэу, джыри зэрэзэлэ-убгъукълыгъэхэу нэ хъурдэшхо-хэу къэллэх. Сарэт, пхъэн-клэклэ бзылфыгъэ мэкълэ цы-кълэу тилэщтыгъэр, арын шъулуа-непэ къызнэсыгъэми моуштэу зэпэзыгъэшлэтыжъхэрэр? Арын-кли пшлэхэнэп, арэу ныбжы-шхо дэдэ илагъэп нылэ! Зы-нэсырэм псэ къыпигъакълэ-щтыгъ, ежъ ыпсэ щыщ хиль-хъагъэ фэдэу. Лэпклэ-лъэпклэ лэпэпцылъ шыпкъагъ, худож-ныкълэу плонэу.

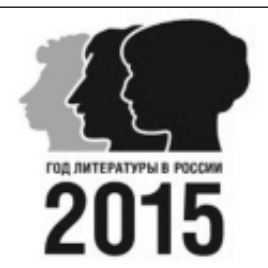
Сыхъатыр бгъу хъунклэ та-къикъ зытлу къызынэжъклэ, шъхъаныгъупчъэхэр къызэфы-шлыжъхэу ихэбзагъ. Къулыкълэу-шлэхэр къычлэхъанхэм къыпэ-клэ, «интелленгъэр жызэпе-ом хэбгъэсы хъуштэп» ылозэ. Арыгъэ нахъыпэрэ Сарэт ипчэ-дыжэ къулыкълэу-хъызмэтхэр зэриухыжыштыгъэхэр. Сарэ-тын шъулуа: псэури джыри зэрэзэлэу-хыгъэх! Сарэтэу къы-члэжыгъэмэ дэгъугъэ: Заурбэч икарт сепллыштыгъэ, сепллы-сшлэгъоу сшъхъэ къыльэдагъ! Карты тесхыштыгъэ, етланэ егъа-шлэм сиунэ илыныу! Дэгъоу сышчыгуаз: картыр драп дженэ къолэнышхоу лэф зэришлэрэм исэмэгъу джыбэ илъ. Гъэзет

щыгъым къыкълэщырэ. «Дэгъунэкълэу цыкълэу — сэ си-инагъэр сиинагъэу! — псапэ хъун, моу мыщ ыкълэбклэ те-тхагъэм джыри зэ къысфеджэжъ», — къысэлъэлэуштыгъэ Сарэт ымакълэ фэбагъэр клэ-лъэу. «Нан, мы унэшхоу къэд-гъэгъунэрэм мылкъушхоу члэ-лэу озгъэлъэгъугъагъэмэ!..»

Лъэпкъ музейе Будапешт дэ-тым дэжэ танкыр зыдэщытыр... Бзылфыгъэ дымылу пытлы-гъэу къэсэшлэжы: уишъхъэгъу-сэрэ уишъфыгъэрэ яхъэда-шъхъэ уатемыплъэжыныр, ячлыгу лахъэр хымэ хэгъэгъу-мэ ацагъотыжыныр щэчы-гъошлэп! Ащ ихъэзаб арыгъэ, анэмьлэу сэ къызэрэзгъурылу-гъэмкълэ, зэкълэцызыутлэрэхъэ-гъагъэри Сарэт, моу фэдизэу ар изыгъэгъукълыгъагъэр.

Мырэуштэу синэлосэ бзы-лфыгъэ цыкълэу сшъхъэ къы-зыгъэхъажыгъэр мы чыплэм сэри къыхэзгъэуцощт: Хъабиб Мышъэостэвичым, районом ипа-щэ, ишъхъаныгъупчъэхэр ары. Ахэр джыдэдэм зэфэшлыгъа-гъэх. Сид ащ къыкълэрэр? Ащ къыкълэрэр къэсэлэпэн: завыр члэсышъ ары! Дунаир кутэ-жынкълэ шъхъаныгъупчъэпышъ, форточкэ закълэ нэмылэми Са-рэт луригъэхыштэп Хъабибэ лэф-ыллэу кабинетым исы зыхъукълэ. «Сызышчычлэмысырэм — шъу-зыфаем фэдизэрэ зэлужугъэ-хыгъэх» ело! Джадэу тутын ешъо шъхъае, жызэпеори ыльэгъу хъурэп, щэштэ. При-ёмнэр — приёмнэри, бухгал-териери, адрэ инспекторхэри зэхэсых, зы унэшхо исых — ар лэф нэфэшъхъаф. Ар шъхъаныгъупчъышъ мэхъу. Шъхъаныгъупчъэхэр зэкълэ ты-гъэгъэзаплэх — зэрэзэлэуубгъу-кълыгъэх.

Хъабибэ Мышъэостэвичыр джы, укълэуагъэми, къысажэшъ щыс. сатырэ закълэ зынэклэпэ дырешэкълыгъэ тучан нэкълэчхэр анэмьлэрагъоу нэплъэгъу сам-бырымкълэ сэ зэпэзгъэцужы-гъэх. Мытапэкълэ щэ заводыр зы-кълэу къогъум ку гъогоу къуа-хъэщтыгъэр зэрэзэфэшлыгъэм джыры нылэп гу зылыста-гъэр. Гъогур джы зэфэшлыгъэ, ащ ычылэпклэ апч-пхъэмбгъу зэхэлцэгъэ киоск шлагъо къы-луашлыхъагъ. Джемболэт пае югославскэ цокълэ шъхъакохэр къызышчытцэфыгъагъэм къыгот. — Тембо-от!.. — ятлонэрэуи къэджагъ. Щэр къэзыщэрэ шыкухэр модрабгъукълэ, раймагымкълэ къаухэхэхэзэ, заводым джы къекълуалэх. Тэрэз, итеплэклэ киоск фы-жышхор моу къызыгуагъэу-цагъэр бэшлагъэп. Пчъэлум дэжэ бзылфыгъэ къопцлэ лъэ-пэ-лъагэр щыт: «оры, оры сызаджэрэр» къыригъэкълэу гулэжъэз, лэпэ къысфегъэ-лъагъо. — Кула сэлэ?! — портфе-лыр слэдэжъэу, итлагъэу сы-къызэтеуцагъэ. Кулэ, тичылэ, Къургъокуае щыщ, тигъунэгъу Пэфыфмэ япшашъ, сыдигъу мор зысы-мылгъэгъужыгъэр, ымакълэкли къэсшлэжыгъэп. Лэм-лъэм зэ-хъушъагъэу ныбжыклэ зи-шлугъошху. Сэ къызышчышлэ-жыным Клышъхъанэ ыпхъу Кулэ шъхъац шлуцлэ кълыхэр блэр закълэу ышлэмэ, шъхъэ-пхэтыкум хъурэешхоу щызэ-кълыхъэу ихэбзагъ, щэджыблэр къэонным ыпэкълэ хъураеу-хъу-раеу зызэриушхэрэхэрэм фэ-дэу. Сепллышъ, шъхъац онтэгъу шлагъор щылэжъэп, паригъэуп-кълыгъ. Къэнагъэр аригъэгъэ-тыргъуагъэу, жъгырыбэлэ, дэ-шхо хъурдэшхохэу зэхэсых. Къемыкълэуи плонэу щытэп шъхъае, сэ сесагъэп. Къоп-

цлэ нэгъуфышхоу зэбгырэпсы-кълэ, лэплэ гушлэ зэкълэблэгъэ-зэбгырыуштхъукълышхоу, духымэ ныбжыкълэшхоуи зыкълэси-щэкълыгъ:

— Сызэрэбгъэгъушлуагъэр, Тембот, къэсэмьгъау!.. «Хэт пшъы мо щыбзэпкъ картузэ-шхор сэлэшъ, сыкъапллэ. Хэ-тыми, тирайцентрэ шыщыхэп мор сэлэ, бэраупс-шъхъапцлэ-нэшхо шлыжъэу... — къопцлэ нэгъуфышхоу зэбгырэпсыкълэ, ыгукълэ ишлугъу Пэфыфмэ яп-хъу, лэплэ гушлэ зэкълэблэгъэ-зэбгырыуштхъукълышхоу, етлани гушлор фэхъужырэп:

— Къэплон плэклэнып сы-зэрэбгъэгъушлуагъэр!..

Мы дэдэм, лъэгъун бзэпс гъэпсыгъахэу шъхъэм илым, хъау, Гъэгулэз-дахэм икъамышъ шъуй макълэ, джыбэ сыхъатыр сымышлэхэу къысыгъэштагъ...

— Ал, усэгъэгъужьон фае, клэ, клэ, — къысэлэунокълэ фэ-дэуи зешлы Кулэ, слэ джа-бгъу къетхъозэ. Сэмэгълэмкълэ портфелыр слыгъ, сикартуз щы-бзэпкъыжы дэсыубытыгъэу:

— Сыогъэгъужьоми сшлэрэп, Кул, бэшлагъэ сэ сызыгъужуа-гъэр, — сыхъатыр логъу-шлэгъу зэрэсшлыгъэм сырыуыкълэжы-зэ, Кулэ пэсэгъодзыжы.

— Тхъэм укълэгъэшлыгъэмэ, уишъэгъун къызыбгъэцэкълэхэрэм, садэжэ къылухъажы! Сы-къыожэшт! — Къыскълэлъедзы-жы Кулэ. — Тадэжэ нычлэпэ ушчыгъалэ сшлэи-гъу, неущ етлэ-нэ, уишъогу утэхъажыын. Узы-сымылгъэгъугъэр илъэсшышъ хъу-жыгъэ. Клими, джы къызнэ-сыгъэми уишлэрэп, къэкълэжыт...

— Игъо сыфифэмэ, боу сыкъэкълэ, Кул...

— Ихъау, ихъау! Климэ сэ еслот пчыхъашъхъэ нахъыжъэу къэкълэжынынэу. Тхъэм укълэгъэ-шлыгъэмэ къылухъажы! Сыгу къеот укълэзымыкълэклэ... Кло, клэ, зымыгъэгъужы!

«Мыпчэдыжэ шъхъае, сы-хъатыр бгъум ехъуллэу, уадэжэ сыкълэчлэхъаштышъ» слуи, теле-фонимкълэ сыкълэфитеуи, Хъа-бибэ Мышъэостэвичым луагъэ дэсшлыгъагъ.

Марышъ, сыплэмэ, зэкълэ шъхъаныгъупчъэхэр зэфэшлы-гъэх. Ащ къыуилуагъэмэ, зы-тес пхъэнтлэкушхышъ лагъы-мэр къычларэлъхъ фаеми, Хъа-бибэ ичыллэу икощыкълэщтэп.

2

Пчъэр къызэрэлэсэхэу, хъау, ар къылушынэу игъуи сифа-гъэп, бжыхъэ къэгъагъ зэхап-хъэмэ амэ, сыкълэреуы сшлэ-шлыгъ, къыслуагъ. Сарэт гулэ-лэ лэпклэ-лъэпклэ цыкълэу ар илэшлагъэу сэ къысшышъхъу: бжыхъэ къэс илъэс еджэгъур еджаплэмэ зырагъэжъэжкълэ, пшъашъэмэ къэгъагъэр джау-штэу къафыхъэу ишэныгъ! Щэч зани хэслъхъажыгъэп. Ары-мырэу къычлэжыгъэ: вазэ апч-лъэплэ лъэпкъым мэфэ заулэ зыныбжэ къэгъэгъэ лэрамьшхоу итым нэплъэгъур слэпипхъо-тыгъ, приёмнэм узэрехъэу сэмэгъубгъумкълэ щыт.

Сэлам сыхъэ.

(Джыри къыкълэжыкълэщтэп).

ИСКУССТВЭР — ТИБАЙНЫГЪ

Урысыемрэ Китаимрэ якультурэклэ зэлылэсыхэзэ, концертхэмклэ, зэхэхэ гъэшлэгъонхэмклэ зэхэжых. Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо академическэ къэшъокло ансамблэу «Налмэ-сыр» Юныгъом и 7-м Китаим кIуагъэ.

«Налмэсыр» Китаим щыI

«Налмэсыр» гъогу чыжэ те-хъаным ыпэкIэ художественнэ пашэу, Адыгеим, Пшызэ яза-служеннэ артистэу Хъоджэе Ас-лэан кызырэтIуагъэу, чъэпы-огъум и 20-м нэс ансамблэр Китаим щыIэшт. Адыгэмэ яис-кусствэ итарихъ, идэхагъэ «Нал-мэсым» апэрэу Китаим кыщи-гъэлыгъошт.

Мыекъуапэ имэфэкI мафэхэу джырэблагъэ хэдгъэунэфыкыгъэ-хэм Китаим икъалэу Цюаньчжоу кыкыгъэ купыр хэлэжыагъ. Мые-къуапэрэ Цюаньчжоурэ язэфы-щытыкIэхэр нахъ гъэпытгъэнхэм кыалэхэм япашэхэр тегушылагъэх.

Тикъалэ имэфэкI зэхэхэхэм Китаим иллыкIохэм тащылулагъ. ХъакIэхэм лъэшэу ашлогъэшлэгъ-ныгъ адыгэмэ ялэпкъ искусствэ. Адыгэ шъуашэм идэхагъэ нэм фэмыплъэу кыталауагъ. Культурэм щызэлыашлэрэ ГъукIэ Замудин ыгъэсэрэ кIэлэчыкIухэмрэ ныбжыкIэхэмрэ адыгэ музыкаль-нэ Iэмэ-псымэхэмкIэ кырагъэ-лорэ мэкъамэхэм, ижырэ ордэ-хэм ядэлугъэх.

Сирием кыкыжыгъэхэ Лы-бзыухэу Щанрэ Джантирэ адыгэ ордэхэр мэкъэ дахэкIэ кызы-ралохэрэм ядэлугъэх, лъэлпкъ шъуашэхэр къякIоу зэращыгым

епллыгъэх, апашъхэ кыщыу-джыхэ ашлогъэу кытцагъэхэу-зэ, Iэгу къафытеуагъэх.

Искусствэ бай зилэ адыгэ лъэлпкъым иансамблэ зэрэра-гъэблэгъагъэм Китаим щыщхэр ыгъэгущуагъэх, ядэжыхэм за-гъэзэжыкIэ, «Налмэсым» икон-цертхэм зэрэпллыштхэм дэгулэх.

Артистхэу Бахъуко Адам, Къулэ Мурадин, Хъакъуй Анже-лэ, Нэгъой Мадинэ, Бэрэдж Дианэ, Хъут Сусанэ, нэмыкIхэм къашъохэм зафагъэхъазырзэ, ти-гуапэу ясэнаушыгъэ тылпылпагъ. Тыркуем кыкыжыгъэхэ Едыдж Гушъаорэ Шагудж Батурайрэ къэ-

шъо шъхъалэхэр къэзышыхэрэм ащыщых. Зэш-зэшыхъухэу Хъа-гъэуджхэу Марыетрэ Рэмэзанрэ, зэшъхэгъусэ ныбжыкIэхэу Нэ-мытIэкIо Мыхъамэтрэ Заремэ-рэ, фэшъхъафхэу концертхэм ахэ-лэжэштхэм лъэлпкъ искусствэм идэхагъэ кызырагъэлыгъоштхэм тыцыхэ телъ.

Китаим Олимпиадэ джэгунхэр, фестивальхэр щыкIуагъэх. Ащ фэ-дэ хэгъэгу пэрытым ансамблэ цIэрылор зырагъэблагъэкIэ, об-щественнэ-политикэ мэхъэнэ ин-лофым зэрилэр кыдэтлпытэзэ, «Налмэсым» ищытхъуцIэхэм ахи-гъэхъонэу фэтэлэ.

ТИКЪЭГЪЭЛЪЭГЪОНХЭР

ЯепллыкIэ къыралотыкIы

Адыгэ къэралыгъо университетымрэ республикэм искусствэхэмкIэ иколледжэу Тхъабысым Умарэ ыцIэ-кIэ щытымрэ яеджакIохэм ашIыгъэ сурэтхэм якъэ-гъэлыгъон Мыекъуапэ кыщыцIуахыгъ.

Дипломнэ Iофшлагъэхэр ты-къэзыуцухэрэ дунаир студент-хэм зэралъэгъурэ шлыкIэм, та-рихъым, культурэм афэгъэхьы-гъэх. Ростислав Горячевым, Елена Макаровым, Екатерина Омельченкэм, нэмыкIхэм ясу-рэтхэм шъо зэфэшъхъафхэр аща-гъэфедэгъэх. Елена Колеснико-вым Кавказ щыпсэурэ лъэлпкъ-хэм яискусствэ сурэтым кыи-щегъэлыагъо. Анна Минаковам адыгэ ордэым икъэлуакIэ гукIэ ухещэ, лъэлпкъ искусствэм ща-гъэфедэрэ Iэмэ-псымэхэр, шъуа-шэхэр уахътэм диштэу къегъэ-лыагъох.

Сурэт зышIыхэрэр щылэны-гъэм нахъ куоу хэщагъэ хъун-хэм пылтых.

Сурэтхэр къэгъэлыгъоным кыщытетхыгъэх.

АДЫГЭ ХАСЭМ ИЮФЫГЪОХЭР

Iэпылэгъур лъагъэкIуатэ

Тиреспубликэ иобщественнэ движениеу «Адыгэ Ха-сэм» игъэцIэкIэкIо куп зичэзыу зэхэсыгъо иIагъ. Сири-ем кыкыжыгъэ ныбжыкIэхэм яегъэджэн, архео-логиюмрэ лъэлпкъ шIэжыымрэ язэпхыныгъэхэм, адыгэ шъуашэм и Мафэ зэрэпэгъокIыхэрэм, нэмыкIхэм атегушылагъэх.

Сирием кыкыжыгъэ кIалэ-хэу Адыгэ къэралыгъо универ-ситетым щеджэхэрэр зэхэхэм кырагъэблагъэхэи, ягумэкыгъо-хэр кырагъэлотагъэх. Зэхэцэн Iофыгъохэр нахышIоу гъэпсы-гъэнхэмкIэ Хэсашъхэм хэтхэу Бэгъушъэ Адамэ, БолэкIо Ас-лэан, Къуижэ Къэплэан, ЦыкIу-шъо Аслэан, нэмыкIхэм яепллы-кIэхэм тащагъэгъозагъ. Урысы-бзэри, адыгабзэри амышIэу Си-рием кыкыжыгъэ тилъэлпкъэ-гъухэм ящыкIэгъэ тхылъхэр агъэ-хъазырынхэмкIэ Адыгэ Хасэр Iэ-пылэгъу афэхъушт, ащ дакIоу, кIалэхэр дэгъоу еджэнхэм фэшI ягуетыныгъэ хамыгъахэу хъуштэп.

Лъэлпкъ культурэмрэ зекIохэм-рэ зэпхыгъэхэу Iофтхъабзэхэр зэхэцэгъэнхэм археолог цIэры-

лоу Тэу Аслэан кытегушылагъ. Нартхэм яхъакIэщхэм зэхэхэ-хэр зэращыкIоштхыгъэхэм ехы-лагъэу зэлукIэгъур Теуцожэ рай-оным игъунапкъэрэ станицэу Рязанскэм дэжырэ ащызэхэцэн ямурад.

Юныгъом и 28-м адыгэ шъуа-шэм и Мафэ тиреспубликэ ща-гъэмэфэкIышт. Творческэ куп-хэр ащ зэрэхэлэжэштхэм тегу-шылагъэх. ЗэхэцэкIо купым хэ-тыштхэр хадзыгъэх.

Адыгэ Республикэм лъэлпкъ IофхэмкIэ, IэкIыб къэралхэм ащыпсэурэ тилъэлпкъэгъухэм ады-рялэ зэпхыныгъэхэмкIэ ыкIи къэбар жъугъэм иамалхэмкIэ и Комитет итхъаматэу Шъхъэлэ-хэу Аскэр зэхэхэм кыщыгу-чылагъ.

ШАХМАТХЭР. Р. БОДЖЭКЪОМ ФЭГЪЭХЫГЪ

Н. Хъагъурым ыхыгъ

Адыгэ Республикэм шахматхэмкIэ изэнэкъокъу Мые-къуапэ щыкIуагъ. БоджэкIо Рэмэзан фэгъэхыгъэ шIэжэ зэлукIэгъухэр республикэм физкультурэмкIэ ыкIи спортымкIэ и Комитет зэхищагъэх.

ТэхъутэмыкIое районым кы-кыгъэ Хъагъур Нухэ очкоуи 9 кыыхын ылъэкIыштыгъ, 7,5-рэ ригъэкъуи, апэрэ чIыплэр кыи-дихыгъ. Николай Удовиченкэм 6,5-рэ къашлуихыгъ, ятIонэрэ чIыплэр фагъэшъошагъ. Н. Удо-виченкэмрэ Н. Хъагъурымрэ Адыгеим изэнэкъокъухэм хагъэ-

унэфыкIырэ чIыплэхэр къащы-дахэу бэрэ кыыхэкIы. Шахмат-хэмкIэ тиешIэкIо анахъ дэгъу-хэм ащыщых.

В. Васюковым ящэнэрэ чIы-плэр ыхыгъ. Къоджэ спортсмен-

хэм Евгений Погребноир къаха-гъэщыгъ. Спортым иветеранхэри зэнэкъокъум чанэу хэлэжыагъэх, Александр Кадиным хэушъхъа-фыкыгъэ шлухъафтын фашIыгъ.

ШахматхэмкIэ зэлукIэгъухэм язэхэцэн БоджэкIохэм яунагъо илахышлу хишыхагъ. Р. Боджэ-къом икIалэу Адам ешIаклохэм гушылэгъу афэхъугъ, зэнэкъо-къум зэрэхэлэжыагъэхэм фэшI лъэшэу зэрафэразэр ариуагъ.

ХагъэунэфыкIырэ чIыплэхэр кыдэзыыхыгъэхэм, къахагъэщы-гъэхэм шлухъафтынхэр афа-шыгъэх.

Нэклубгъор зыгъэхъазырыгъэр ЕМТИЛЬ Нурбий.

Зэхэзышагъэр ыкIи кыдэзы-гъэкIырэр:

Адыгэ Республи-кэм лъэлпкъ IофхэмкIэ, IэкIыб къэралхэм ащы-псэурэ тилъэлпкъэгъу-хэм адырIэ зэпхы-ныгъэхэмкIэ ыкIи къэбар жъугъэм иамал-хэмкIэ и Комитет Адресыр: ур. Кре-стьянскэр, 236

Редакциер зыдэщыIэр:

385000, кь. Мыекъуапэ, ур. Первомайскэр, 197.

Телефонхэр:

приемнэр: 52-16-79, редактор шъхъалэм иапэрэ гуадзэр: 52-49-44,

редактор гуадзэр-пшъэдэкIыжэ зы-хырэ секретары: 52-16-77.

E-mail:

adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхъаты-гъэр:

Урысые Федерацием хэутын IофхэмкIэ, телерадиокъэтын-хэмкIэ ыкIи зэлы-IэсыкIэ амалхэмкIэ и Министерствэ и Темыр-Кавказ чIыплэ гъэIоры-шIапл, зэраушыхъа-тыгъэ номерыр ПИ №ТУ23-00916

Зыщыхаутырэр

ОАО-у «Полиграф-ЮГ», 385000, кь. Мыекъуапэ, ур. Пионерскэр, 268

ЗэкIэмкIи

пчъагъэр

3250

Индексхэр

52161

52162

Зак. 891

Хэутыным узшыкIэтхэнэу щыт уахътэр Сыхъатыр 18.00 ЗыщыкIэтхэгъэхэ уахътэр Сыхъатыр 18.00

Редактор

шъхъалэр

Дэрбэ Тимур

Редактор шъхъалэм иапэрэ гуадзэр

МэшлIэкIо

Саид

ПшъэдэкIыжэ

зыхырэ

секретары

ЖакIэмыкIо

Аминэ